

LT

EUROPOS
AUDITO
RŪMAI

Žemės ūkis ir sanglauda: 2007–2013 m. ES išlaidų apžvalga

EUROPOS AUDITO RŪMAI
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tel. +352 4398-1

El. paštas: eca-info@eca.europa.eu
Tinklavietė: <http://eca.europa.eu>

Twitter: @EUAuditorsECA
YouTube: EUAuditorsECA

Daug papildomos informacijos apie Europos Sąjungą yra internete.
Ji prieinama per portalą Europa (<http://europa.eu>).

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2014

ISBN 978-92-872-1215-3
doi: 10.2865/89663

© Europos Sąjunga, 2014
Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį.

Printed in Luxembourg

**Žemės ūkis ir sanglauda:
2007–2013 m. ES išlaidų
apžvalga**

Puslapis

05 **Santrauka**

07 **Ižanga**

08 **2007–2013 m. ES finansų valdymas ir kontrolė, kai taikomas pasidalijamojo valdymo principas**

08 **2007–2013 m. daugiametės finansinės programos išlaidos buvo didžiausios per visą laiką susitartos ES išlaidos**

09 **Pagrindinės išlaidų sritys buvo sanglaudos politika ir žemės ūkis**

10 **2013 m. pabaigoje dar buvo neatlikti mokėjimai daugiaunegu pagal trečdalį 2007–2013 m. įsipareigojimų**

13 **Spaudimas išleisti lėšas**

16 **2009–2013 m. Audito Rūmų atlikto žemės ūkio ir sanglaudos sričių audito rezultatai**

16 **2009–2013 m. žemės ūkio ir sanglaudos srityse apskaičiuotas klaidų lygis**

17 **Žemės ūkis. Žemės ūkio srities klaidų lentelėje vyrauja reikalavimų neatitinkantys laukai ir reikalavimų neatitinkantys ūkininkai**

19 **Sanglauda. Dažniausia bendra klaidų priežastis – viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimai**

20 **Komisija pateikia du informacijos apie geografinį nustatytų problemų pasiskirstymą šaltinius**

22 **Audito Rūmų auditai parodo ES pasidalijamojo valdymo išlaidų valstybėse narėse kieki**

23 **Išsamesnė informacija pateikta apie vienuolika valstybių narių, kurioms tenka daugiau kaip 80 % su pasidalinamuoju valdymu susijusių išlaidų**

24 **Tai, kad Audito Rūmai taip dažnai randa klaidų, rodo, kad tinkamumo taisyklės ir ES išlaidų programų valdymo sistemos yra sudėtingos**

- 26 **Komisijos priežiūros funkcijos vertinimas**
- 26 **Sudėtinga ES pasidalijamojo valdymo išlaidų kontrolės sistema**
- 27 **Finansinių pataisų vaidmuo**
- 28 **Audito Rūmų nurodytas 2013 m. klaidų lygis būtų buvęs 1,6 % didesnis, jeigu nebūtų buvę atsižvelgta į taisomuosius veiksmus**
- 29 **Komisijos vertinimas pirmiausia grindžiamas valstybių narių duomenimis**
- 32 **Komisijos vykdoma žemės ūkio srities išlaidų priežiūra**
- 32 **Pastaruosius trejus metus Komisijos darbas gerėja**
- 33 **Valstybės narės vykdo pagrindinius patikrinimus ir inspektavimus**
- 34 **Komisijos vykdoma sanglaudos srities išlaidų priežiūra**
- 35 **Komisija vis labiau tobulina savo taikomus metodus**
- 36 **Yra rizika, kad Komisija nustato mažesnę už faktinę sanglaudos išlaidų likutinį klaidų lygį**
- 37 **Nustatytų pagrindinių rizikos atvejų ir trūkumų apibendrinimas**
- 37 **Žemės ūkio srities rizika, susijusi su laukais, gyvūnais ir ūkininkais**
- 37 **Klaidų rizika kaimo plėtros srityje itin didelė**
- 38 **Sanglaudos srityje rizika vis dar dažniausiai susijusi su viešųjų pirkimų trūkumais**
- 39 **Žvilgsnis į ateitį. ES žemės ūkio ir sanglaudos sričių išlaidos 2014–2020 m.**
- 39 **Esminis žemės ūkio subsidijų pertvarkymas**
- 40 **Sanglauda. Supaprastintas politikos įgyvendinimas, bet mažiau pakeistos tinkamumo taisyklės**
- 40 **Ar atitinkamai pakeitus Komisijos ir nacionalinių institucijų funkcijas, atsakomybę ir ataskaitų teikimo prievoles suinteresuotieji subjektai gauna geresnę informaciją apie pažeidimų lygį?**
- 41 **Tikslesnės informacijos apie teisėtumą ir tvarkingumą žemės ūkio srityje pagrindas**
- 41 **Sanglaudos srityje tvirtesnė metinė atskaitomybės mechanizmų sistema**
- 42 **Atskaitomybės ir Audito Rūmų vaidmens pokyčių poveikis. Komisijos ir nacionalinių institucijų pateiktos informacijos apie kontrolę patikimumo tikrinimo uždavinys**

43	Pagrindinės išvados
44	Priedai
44	1 priedas. 1b (sanglauda) ir 2 (žemės ūkis) išlaidų kategorijų įsipareigojimai ir mokėjimai pagal valstybes nares
45	2 priedas. Audito imtyje nustatytų klaidų dažnis žemės ūkio ir sanglaudos srityse 2009–2013 m.
46	3 priedas. Audito imtyje nustatytų klaidų dažnis žemės ūkio srityje 2009–2013 m.
47	4 priedas. Audito imtyje nustatytų klaidų dažnis sanglaudos srityje 2009–2013 m.
48	5 priedas. Komisijos vykdoma priežiūra. Žemės ūkio ir sanglaudos sritys 2007–2013 m.
50	Santrumpos
51	Išnašos

I

Šiame dokumente pateikta ES pasidalijamojo valdymo žemės ūkio¹ ir sanglaudos² srities išlaidų pagal 2007–2013 m. daugiamečią finansinę programą apžvalga. Juo siekiama išryškinti šio laikotarpio žemės ūkio ir sanglaudos srities ES finansų valdymo ir kontrolės problemas, apibendrinti Audito Rūmų audito rezultatus, pateikti ES finansų valdymo apžvalgą ir apsvarstyti 2014–2020 m. daugiamečios finansinės programos audito uždavinius. Juo taip pat siekiama patenkinti 2012 m. rezoliucijoje dėl biudžeto įvykdymo patvirtinimo išdėstyta Europos Parlamento prašymą pateikti su konkrečiomis šalimis susijusios informacijos, kai taikomas pasidalijamojo valdymo principas.

II

Informacijos apie rizikos geografinį pasiskirstymą galima gauti iš įvairių šaltinių, kurių pobūdis ir esmė skiriasi. Informacijos šaltiniai yra šie:

- Audito Rūmams atliekant auditą nustatyti faktai;
- su rizika susijusių sumų pasiskirstymas pagal valstybes nares, pagrįstas Komisijos 2013 m. metinėmis veiklos ataskaitomis;
- finansinės pataisos remiantis 2013 m. ES konsoliduotųjų metų ataskaitų 6-uoju aiškinamuoju raštu.

III

Rengdami šią apžvalgą Audito Rūmai nesistengė gauti naujų įrodymų.

IV

Pagrindinės apžvalgos išvados:

- 2007–2013 m. išlaidos atitiko ankstesnių laikotarpių išlaidų struktūrą. Nors leisti lėšas vėluota, bendra atliktų išmokų suma buvo artima tai, kurios buvo tikėtasi, ir greičiausiai bus nedaug pasinaudota automatinio lėšų panaikinimu. Išskyrus tiesioginę pagalbą ir rinkos rėmimo priemones ūkininkams žemės ūkio srityje, spaudimas išleisti lėšas yra pagrindinė sudedamoji pasidalijamojo valdymo išlaidų rizikos dalis.
- Pagrindinė su žemės ūkio srities išlaidomis susijusi tvarkingumo rizika atsiranda dėl to, kad žemė, gyvūnai arba išlaidos, kuriomis grindžiamos subsidijų išmokos, ir subsidijų gavėjai neatitinka reikalavimų, taip pat neteisingai apskaičiuojamos subsidijos (net jeigu tą riziką tam tikru mastu sušvelnina tai, kad veikia integruota administravimo ir kontrolės sistema). Svarbūs veiksniai, dėl kurių didėja kaimo plėtros srities išlaidų rizika, yra žemės ūkio ir aplinkos reikalavimų, investiciniams projektams taikomų konkrečių reikalavimų ir viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimai.
- Didžiausia sanglaudos srities išlaidų rizika yra susijusi su ES ir / arba nacionalinių viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimais. Ši didžiausia rizika yra susijusi ir su tuo, kad išlaidos (arba projektai) neatitinka ES subsidijų skyrimo reikalavimų.

- Nors dar labai daug kontrolės sistemų aspektų turėtų būtų tobulinama, pagrindinis uždavinys yra imtis veiksmų, kad programos būtų lengviau valdomos. Visose valstybėse narėse, dėl kurių galima daryti išvadą, yra reikšmingas klaidų lygis, tam tikru mastu jis svyruoja ir atitinka viso ES biudžeto vidurkį. Audito Rūmai klaidų nustato visose ES valstybėse narėse. Šioje apžvalgoje nagrinėjamu laikotarpiu Audito Rūmai patikrino daug valstybėse narėse ir Komisijoje taikomų kontrolės sistemų ir dažniausiai padarydavo išvadą, kad jos yra iš dalies veiksmingos. Tai, kad, nepaisant šio sistemų klasifikavimo, Audito Rūmai nustato klaidų beveik pusėje tikrinamų operacijų, *inter alia* rodo tinkamumo taisyklių ir ES išlaidų programų valdymo sistemų sudėtingumą.
- Valstybių narių valdžios institucijos dabar teikia geresnes rizikos ir klaidų ataskaitas, bet Komisijai vis dar labai sudėtinga užtikrinti, kad ši informacija būtų patikima.
- Naujo laikotarpio reglamentų pakeitimai gali neturėti bendro didžiulio poveikio rizikos lygiui. Nors kai kurios taisyklės buvo supaprastintos ir tai – gera žinia, yra išlaidų schemų, dėl kurių visų valstybių narių valdymo institucijoms toliau kils sunkumų.
- Daug klaidų atsirado dėl to, kad visa valdymo ir kontrolės struktūra yra sudėtinga. Komisija ir valstybės narės turėtų toliau ieškoti galimybių ją supaprastinti. Tačiau kol kas iš patirties matyti, kad valstybėms narėms kyla dabartinės sistemos valdymo, taigi ir politikos įgyvendinimo, sunkumų. Valstybių narių pastangos gerinti padėtį turi būti tęsiamos.

01

Šiame dokumente pateikta ES pasidalijamojo valdymo žemės ūkio¹ ir sanglaudos² sričių išlaidų pagal 2007–2013 m. daugiametę finansinę programą apžvalga. Juo siekiama išryškinti šio laikotarpio žemės ūkio ir sanglaudos sričių ES finansų valdymo ir kontrolės problemas, apibendrinti Audito Rūmų audito rezultatus, taip pat pateikti ES finansų valdymo ir 2014–2020 m. daugiametės finansinės programos audito uždavinių apžvalgą. Juo taip pat siekiama patenkinti 2012 m. rezoliucijoje dėl biudžeto įvykdymo patvirtinimo išdėstytą Europos Parlamento prašymą pateikti su konkrečiomis šalimis susijusios informacijos, kai taikomas pasidalijamojo valdymo principas.

02

Nors apžvalga aprėpia 2007–2013 m. daugiametės finansinės programos lėšų naudojimą, apžvelgiami Audito Rūmų atliktų auditų rezultatai yra 2009–2013 m. laikotarpio. Taigi, apžvalgoje daugiausia dėmesio skiriama laikotarpiui, kurio išmokos pirmiausia grindžiamos 2007–2013 m. taisyklėmis ir kurio klaidų lygį Audito Rūmai paskelbė atskiruose konkrečiuose vertinimuose. Apžvalga yra pagrįsta Audito Rūmų metinėmis ataskaitomis, atitinkamomis specialiosiomis ataskaitomis ir nuomonėmis, taip pat Komisijos ataskaitomis, įskaitant Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD (AGRI), Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD (EMPL) ir Regioninės ir miestų politikos GD (REGIO) metinėmis veiklos ataskaitomis, taip pat biudžeto įgyvendinimo analizėmis.

03

Apžvalgą sudaro keturios dalys:

- išlaidų apžvalga, dėmesį sutelkiant į sanglaudos ir žemės ūkio sritis;
- Audito Rūmų 2009–2013 m. žemės ūkio ir sanglaudos sričių audito rezultatai, įskaitant apskaičiuotą bendrą klaidų lygį ir klaidų dažnį bei tipologiją;
- Komisijos priežiūros funkcijos vertinimas sudėtingoje pasidalijamojo valdymo kontrolės sistemų struktūroje;
- pakeitimai, padaryti sukūrus naują 2014–2020 m. laikotarpį apimančią teisinę sistemą.

2007–2013 m. ES finansų valdymas ir kontrolė, kai taikomas pasidalijamojo valdymo principas

08

2007–2013 m. daugiametės finansinės programos išlaidos buvo didžiausios per visą laiką susitartos ES išlaidos

04

2006 m. gegužės 17 d. baigtas rengti Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos tarpinstitucinis susitarimas dėl biudžetinės drausmės ir patikimo finansų valdymo. Juo nustatyta 2007–2013 m. daugiametė finansinė programa. Apskritai, atsižvelgus į visus patikslinimo atvejus, daugiametėje finansinėje programoje buvo nustatyta 865 mlrd. EUR įsipareigojimų ir 821 mlrd. EUR mokėjimų viršutinė riba 2004 m. palyginamosiomis kainomis derybų dėl daugiametės finansinės programos metu. Atlikus techninį patikslinimą, kad kainos būtų dabartinės, viršutinės ribos pasikeitė taip: 982 mlrd. EUR įsipareigojimų riba³ ir 926 mlrd. EUR mokėjimų riba per septynerių metų laikotarpį⁴.

05

Taigi metiniuose biudžetuose biudžeto valdymo institucija nustatė iš viso 978 mlrd. EUR įsipareigojimų ir 873 mlrd. EUR mokėjimų biudžetą iki 2013 m. pabaigos (atitinkamai 99,6 % ir 94,3 % maksimalios sumos, kuri leidžiama pagal daugiametę finansinę programą). Iki 2013 m. pabaigos Komisija užfiksavo, kad faktiniai įsipareigojimai sudarė 970 mlrd. EUR (98,8 % daugiametės finansinės programos sumos ir 99,2 % metinių biudžetų sumų, dėl kurių buvo balsuota). Visa iki 2013 m. pabaigos ES išmokėta suma sudarė 863 mlrd. EUR (93,2 % daugiametės finansinės programos sumos). Audito Rūmai tai paminėjo 2012 m. metinės ataskaitos 1.52 punkte.

06

Sanglaudos srities reglamentu taip pat nustatoma tam tikra makroekonominė sąlyga nustatant didžiausias iš fondų, remiančių sanglaudos politiką, kiekvienai valstybei narei pervedamas sumas. Nustatyti rodikliai buvo pagrįsti valstybės narės vienam gyventojui tenkančių bendrųjų nacionalinių pajamų (BNP), vertinamų perkamosios galios standartais (PGS) ir 25 ES valstybių narių vidurkio santykiu⁵. Šie rodikliai galėtų padidėti daugiausia iki 3,8 % valstybės narės bendrojo vidaus produkto (BVP).

Pagrindinės išlaidų sritys buvo sanglaudos politika ir žemės ūkis

07

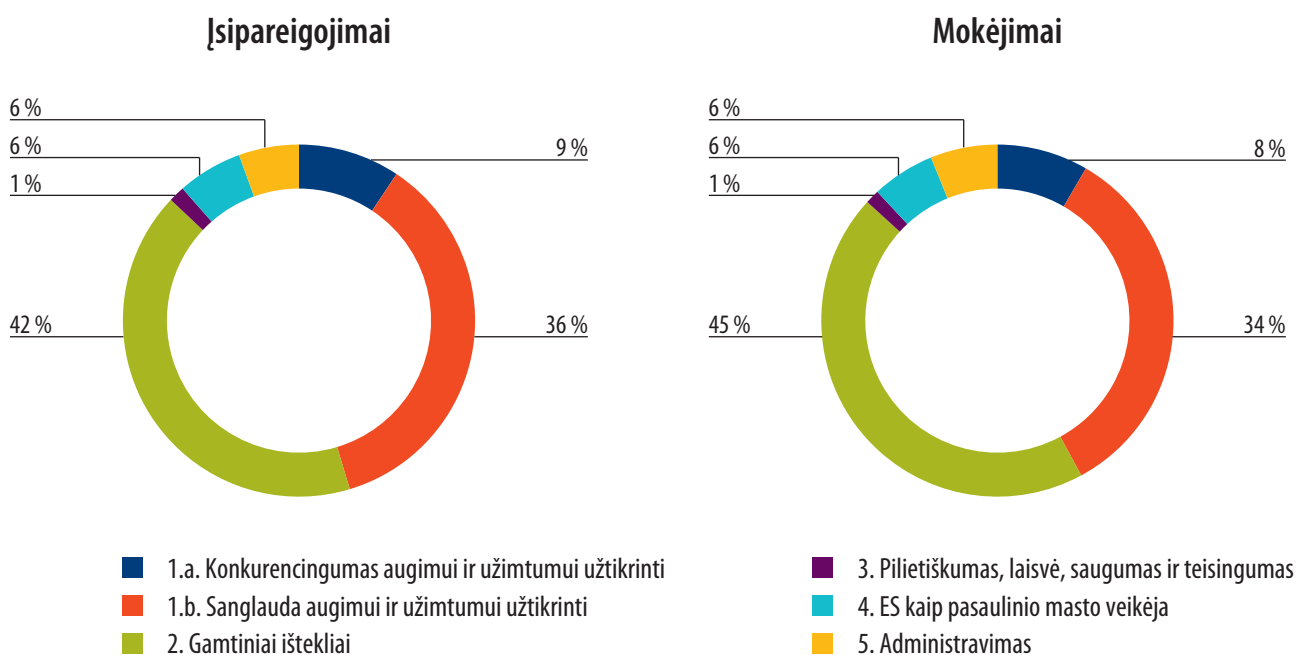
Dvi stambios daugiamečių finansinės programos išlaidų kategorijos yra šios: 1b išlaidų kategorija (Sanglauda augimui ir užimtumui skatinti), kuri sudarė 36 % įsipareigojimų ir 34 % mokėjimų viršutinės ribos, ir 2 išlaidų kategorija (Gamtos išteklių (žemės ūkio) išsaugojimas ir valdymas), kuri sudarė 42 % įsipareigojimų ir 45 % mokėjimų viršutinės ribos. Kartu jos sudaro 78 % faktiškai numatytų skirti sumų ir 79 % per laikotarpį išmokėtų sumų (žr. **1 diagramą**).

08

1b ir 2 išlaidų kategorijų 2007–2013 m. įsipareigojimai ir mokėjimai pagal valstybes nares pateikti **1 priede**.

1 diagrama

2007–2013 m. įsipareigojimai ir mokėjimai

Šaltinis. 2007–2013 m. konsoliduotosios metinės ataskaitos ir pranešimai apie biudžeto ir finansų valdymą.

2007–2013 m. ES finansų valdymas ir kontrolė, kai taikomas pasidalijamojo valdymo principas

2013 m. pabaigoje dar buvo neatlikti mokėjimai daugiau negu pagal trečdalį 2007–2013 m. įsipareigojimų

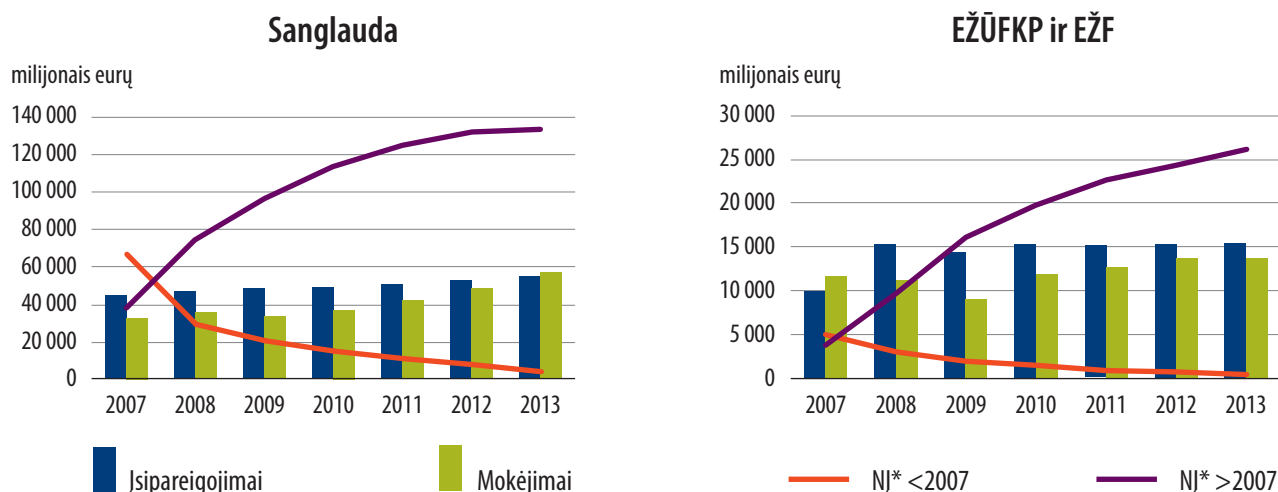
09

2013 m. pabaigoje 75 % neįvykdytų įsipareigojimų buvo susiję su 1b (62 % arba 137 mlrd. iš visos 222 mlrd. EUR sumos) ir 2 (13 % arba 28 mlrd. iš visos 222 mlrd. EUR sumos) išlaidų kategorijomis. Maždaug 97 % įsipareigojimų buvo susiję su 2007–2013 m. daugiamete finansine programa. Šie įsipareigojimai turės būti įvykdyti atliekant mokėjimus pagal 2014–2020 m. daugiametę finansinę programą.

10

Tokios tendencijos būta ir ankstesnėse daugiametėse finansinėse programose. Tai galima matyti **2 diagramoje**, kurioje parodyta atitinkamai sanglaudos politikos, Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) ir Europos žuvininkystės fondo (EŽF) kaupiamųjų neįvykdytų įsipareigojimų raida. Europos Komisija (Ekonomikos ir finansų reikalų generalinis direktoratas), taip pat Europos Centrinis Bankas pirmuosius kelerius naujojo laikotarpio metus prognozuoja mažą infliaciją ir mažą augimą⁶. Dėl to bus sunkiau rasti pakankamą finansavimą mokėjimams, kuriais turėtų būti padengti neįvykdyti iš ankstesnių laikotarpių perkelti įsipareigojimai⁷.

2 diagrama Susikaupusių neįvykdytų 2007–2013 m. sanglaudos srities ir EŽŪFKP / EŽF įsipareigojimų augimas

* NĮ = neįvykdyti įsipareigojimai.

Šaltinis. 2007–2013 m. pranešimai apie biudžeto ir finansų valdymą.

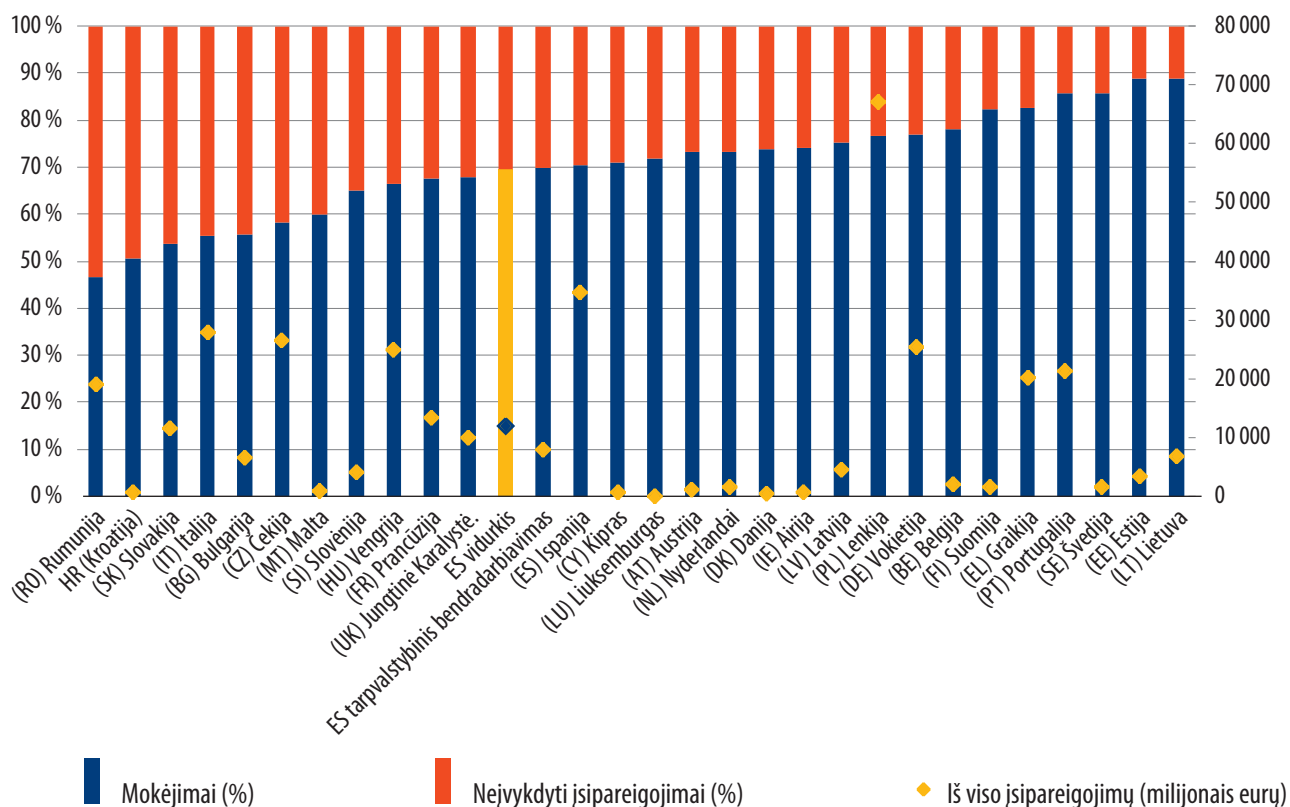
2007–2013 m. ES finansų valdymas ir kontrolė, kai taikomas pasidalijamojo valdymo principas

11

Sanglaudos politikos srities 2007–2013 m. įsipareigojimai, neįvykdyti 2013 m. pabaigoje, sudarė 133 mlrd. EUR arba apie 38 % visos skirtos sumos. Todėl ES vidutinis lėšų panaudojimo rodiklis (mokėjimų ir įsipareigojimų santykis) buvo 62 %. Pavienių valstybių narių panaudojimo rodikliai svyravo nuo 38 % Rumunijoje iki 81 % Estijoje. Per pirmuosius šešis 2014 m. mėnesius valstybės narės Komisijai pateikė papildomų mokėjimo prašymų ir bendras rodiklis padidėjo iki 69 %, Rumunijoje šis rodiklis padidėjo iki 47 %, o Estijoje ir Lietuvoje – iki 89 % (žr. 3 diagramą).

3 diagrama

2007–2013 m. DFP. Lėšų panaudojimas sanglaudos srityje 2014 m. birželio 30 d. duomenimis

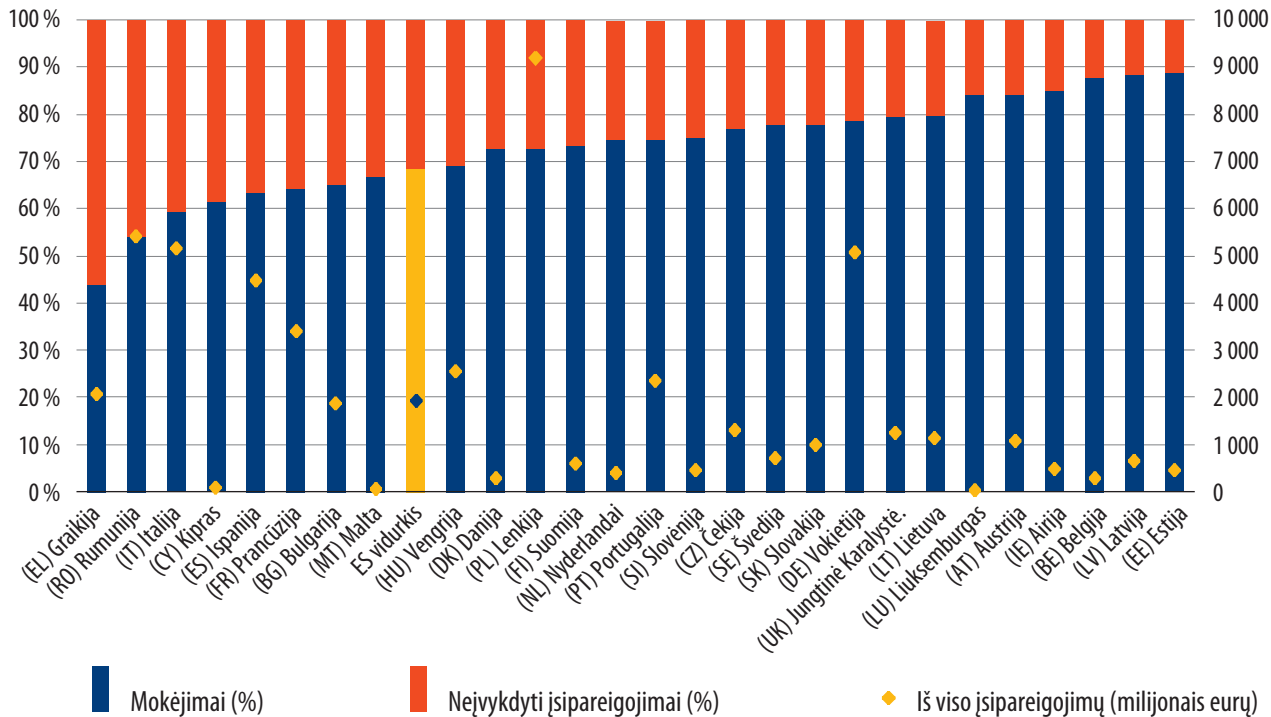
Šaltinis. Europos Komisija.

2007–2013 m. ES finansų valdymas ir kontrolė, kai taikomas pasidalijamojo valdymo principas

12

Daugiamečių investicinių priemonių pagal EŽŪFKP 2007–2013 m. įsipareigojimai, neįvykdyti 2013 m. pabaigoje, sudarė 19 mlrd. EUR (apie 36 % visos skirtos sumos). Taigi ES vidutinis lėšų panaudojimo rodiklis (mokėjimų ir įsipareigojimų santykis) buvo 64 %. Pavienui valstybių narių lėšų panaudojimo rodikliai svyravo nuo 40 % Graikijoje iki 85 % Belgijoje. Per pirmuosius šešis 2014 m. mėnesius valstybės narės Komisijai pateikė papildomų mokėjimo prašymų ir bendras rodiklis padidėjo iki 69 %, Graikijoje šis rodiklis padidėjo iki 44 %, o Estijoje, kur lėšų panaudojimo rodiklis yra didžiausias, – iki 89 % (žr. 4 diagramą).

4 diagrama 2007–2013 m. DFP. EŽŪFKP investicinių priemonių lėšų panaudojimas 2014 m. birželio 30 d. duomenimis

Šaltinis. Europos Komisija.

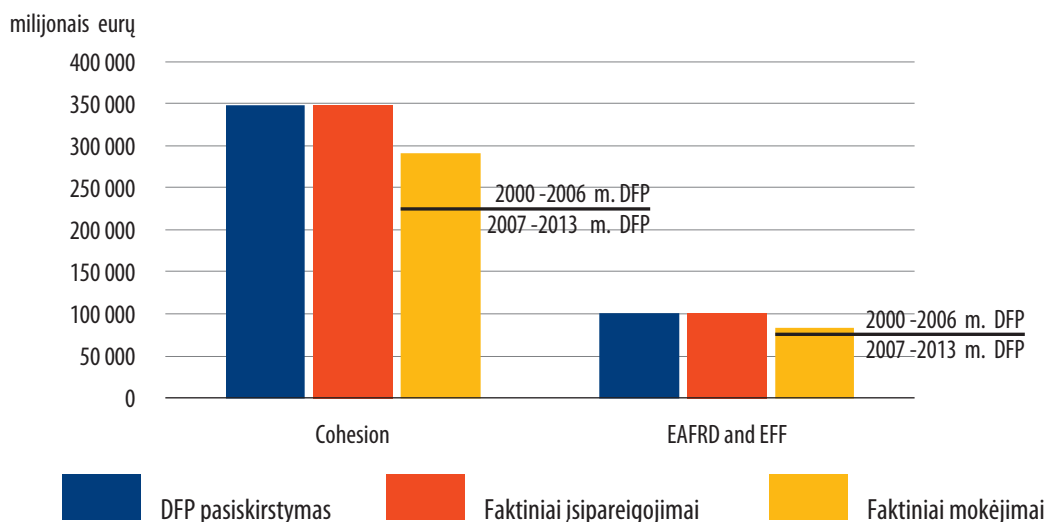
2007–2013 m. ES finansų valdymas ir kontrolė, kai taikomas pasidalijamojo valdymo principas

13

5 diagramoje parodytos visos sanglaudos politikai ir EŽŪFKP / EŽF pagal 2007–2013 m. daugiamečią finansinę programą skirtos sumos 2013 m. gruodžio 31 d. duomenimis. Nors buvo nedidelis pagal daugiamečią finansinę programą skirtų sumų ir faktinių 2007–2013 m. priimtų įsipareigojimų skirtumas, įsipareigojimų ir atliktų mokėjimų skirtumas buvo daug didesnis. Su 2007–2013 m. įsipareigojimais susiję mokėjimai atitinkamai sudaro 62 % ir 74 % sumų, skirtų pagal daugiamečią finansinę programą. Didelę 2007–2013 m. įsipareigojimų ir susijusių 2007–2013 m. mokėjimų skirtumo dalį kompensuoja su 2000–2006 m. įsipareigojimais susiję mokėjimai.

5 diagrama

2007–2013 m. DFP. Sanglaudos politika ir EŽŪFKP / EŽF. Nuo daugiamečios finansinės programos paskirstymo iki faktinių mokėjimų (2013 m. gruodžio 31 d. duomenys mln. EUR)

Šaltinis. 2007–2013 m. pranešimai apie biudžeto ir finansų valdymą.

Spaudimas išleisti lėšas

14

Pagrindinė lėto lėšų naudojimo 2007–2013 m. laikotarpį priežastis – cikliškas išlaidų pobūdis. Kai veiksmai daugiamečiai, mokėjimai pirmuosius dvejus daugiamečios finansinės programos metus paprastai būna susiję su ankstesnės daugiamečios finansinės programos įsipareigojimais. Be to, skiriamos lėšos dažnai viršija valstybių narių pajėgumus jas panaudoti (žr. 3 ir 4 diagramas).

2007–2013 m. ES finansų valdymas ir kontrolė, kai taikomas pasidalijamojo valdymo principas

15

Nors apskritai ES biudžetas sudaro maždaug 2 % ES valstybių narių viešųjų išlaidų⁸, pavienėms valstybėms narėms tai gali būti daug didesnės sumos. Europos Parlamento vertinimu, ES išlaidos Lietuvoje, pavyzdžiui, sudaro 27 % ne sveikatos tikslams skirtų ir socialinės apsaugos išlaidų⁹. Vengrijoje 95 % visų viešųjų investicijų yra bendrai finansuojamos ES¹⁰. Neįvykdytų įsipareigojimų raida buvo siejama su lėšas gaunančių valstybių narių pajėgumais jas panaudoti. Kai kurie ekspertai¹¹ bendrus lėšų panaudojimo pajėgumus siejo su trimis pagrindiniais veiksniais: makroekonominio pajėgumu (pavyzdžiui, pagal galiojančias sanglaudos politikos taisykles leidžiama pervesti ES lėšas, neviršijančias 3,8 % valstybės narės BVP), finansiniu pajėgumu, t. y. gebėjimu bendrai finansuoti ES remiamas programas ir projektus, ir administraciniais gebėjimais, t. y. centrinių ir vietos valdžios institucijų gebėjimu valdyti ES programas ir projektus.

16

Bendrosios žemės ūkio politikos (BŽŪP) reglamente nustatyta, kad Komisija automatiškai panaikins bet kurią biudžeto įsipareigojimų dalį, nepanaudotą iki antrųjų metų po biudžetinių įsipareigojimų metų pabaigos¹².

17

Sanglaudos politikos srityje šis laikotarpis reglamentu nustatytas dvejiems metams, t. y. taikoma (n+2) taisyklė (ir trejiems metams (t. y. n+3 taisyklė) tam tikrų valstybių narių 2007–2010 m. įsipareigojimams¹³). Kaip viena iš kovos su krize 2011 m. priemonių buvo iš dalies pakeista 2007 m. įsipareigojimams taikoma automatinio panaikinimo taisyklė¹⁴. Be to, tiek sanglaudos, tiek kaimo plėtros srityje 2011 m. Europos Parlamentas ir Taryba priėmė reglamentus dėl ES bendro finansavimo laikino padidینimo sunkumų patiriančioms valstybėms narėms (pradžioje Graikijai, Airijai, Portugalijai, Vengrijai, Latvijai ir Rumunijai, bet vėliau ši priemonė taikyta ir Ispanijai bei Kipriui)¹⁵.

18

Galiausiai, 2013 m. konkrečiomis nuostatomis Rumunijai ir Slovakijai suteiktas papildomas lankstumas, susijęs su 2011 ir 2012 m. įsipareigojimais. Remiantis taisykle (n+2), šios skirtos lėšos turėtų būti išleistos atitinkamai iki 2013 ir 2014 m. pabaigos, bet šioms dviem šalims buvo suteikti dar vieni metai (atitinkamai iki 2014 ir 2015)¹⁶. Šių valstybių lėšų panaudojimo rodikliai 2013 m. gruodžio 31 d. duomenimis atitinkamai buvo maždaug 40 ir 50 %

19

Nepanaudoti įsipareigojimai galiausiai turi būti panaikinti. Tačiau iki 2013 m. pabaigos panaikinti įsipareigojimai buvo nedideli. Sanglaudos srityje bendra pagal (n+2) ir (n+3) taisykles iki 2013 m. panaikintų įsipareigojimų suma buvo 250,5 mln. EUR arba 0,19 % 2012 m. kaupiamosios siektinos reikšmės¹⁷. Kaimo plėtros srityje panaikinti įsipareigojimai sudarė 0,14 % 2012 m. kaupiamosios siektinos reikšmės.

2007–2013 m. ES finansų valdymas ir kontrolė, kai taikomas pasidalijamojo valdymo principas

20

Pagal 2000–2006 m. daugiametę finansinę programą sanglaudos srityje (Komisijos 2014 m. gegužės mėn. pateiktais duomenimis) vidutiniai panaikinti įsipareigojimai sudarė 1,76 % visų įsipareigojimų. (Iš jų 0,56 % atsirado dėl to, kad buvo taikyta (n+2) taisyklė, o dėl 1,2 % buvo nuspręsta užbaigiant programas)¹⁸.

21

Tai, kad yra fiksuoti nacionaliniai paketai, kuriuos galima prarasti tik tuo atveju, jeigu lėšos neišleidžiamos, atsiranda paskata išleisti daug lėšų. Vienas būdas padidinti lėšų išmokėjimą būtų sukurti sektoriniuose teisės aktuose numatytas finansų inžinerijos priemones¹⁹ ir pervesti joms skirtas lėšas. Yra atveju, kai ES lėšos iki jas pervedant galutiniams paramos gavėjams finansų inžinerijos priemonėse buvo laikomos kelerius metus. Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD savo 2013 m. metinėje veiklos ataskaitoje išreiškė susirūpinimą dėl faktų, nustatytų per audito misiją Bulgarijoje ir teigė, kad dauguma trūkumų buvo susiję su <...> per anksti mokamais ir perdėtais išankstiniais mokėjimais ir per didelio kapitalo pervedimu į garantijų fondą <...>. Bulgarijos valdžios institucijos paragintos paaiškinti, kodėl prireikė tokių ankstyvų ir didelių išankstinių mokėjimų, taip pat tokio ankstyvo ir didelių sumų pervedimo į garantijų fondą²⁰. Audito Rūmai panašių problemų nustatė Italijoje (žr. specialiosios ataskaitos Nr. 2/2012 „Iš Europos regioninės plėtros fondo bendrai finansuotos MVĮ skirtos finansinės priemonės“ 2 langelį).

2009–2013 m. Audito Rūmų atlikto žemės ūkio ir sanglaudos sričių audito rezultatai

16

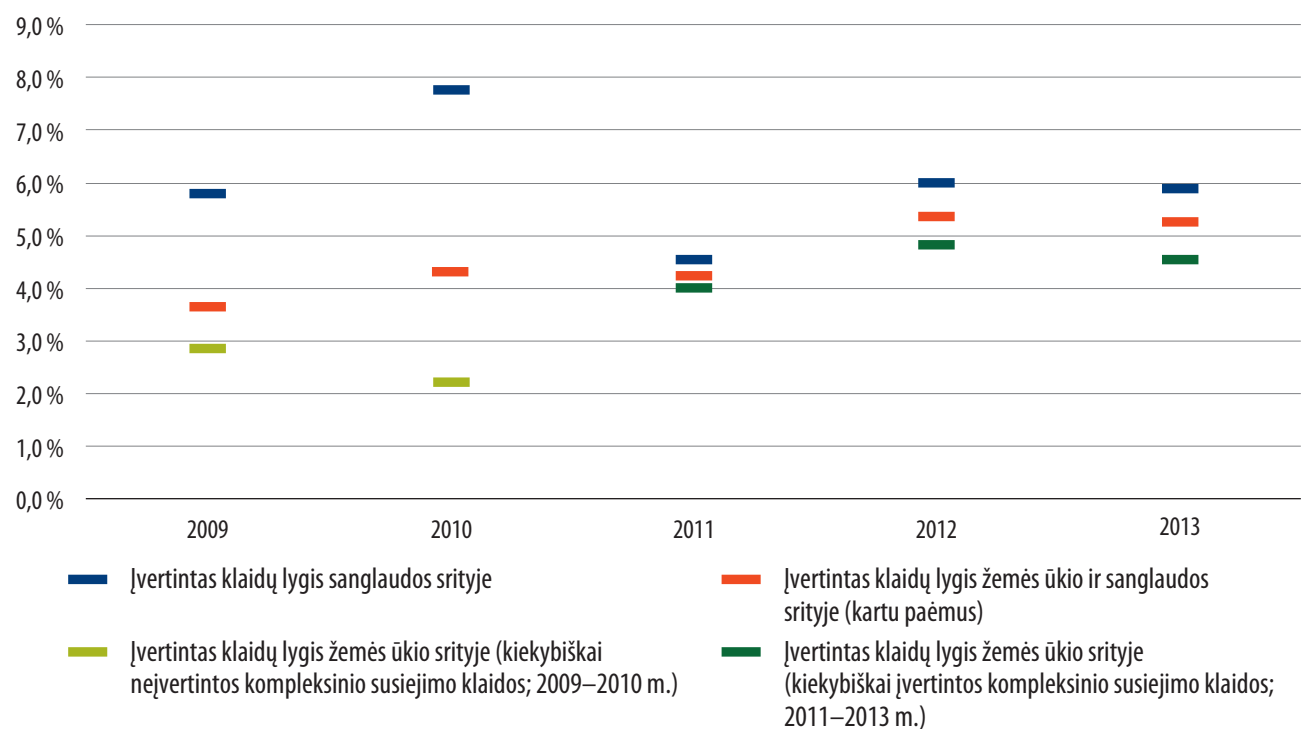
2009–2013 m. žemės ūkio ir sanglaudos srityse apskaičiuotas klaidų lygis

22

2007 ir 2008 m. mokėjimai (išskyrus išankstinius mokėjimus, tiesioginę pagalbą ir rinkos rėmimo priemones ūkininkams žemės ūkio srityje) buvo daugiausia susiję su 2000–2006 m. daugiamete finansine programa. Todėl, siekiant pateikti nuoseklius rezultatus (visų pirma sanglaudos srityje, kur abiejų laikotarpių taisyklės skyrėsi), apžvelgiami 2009–2013 m. audito rezultatai²¹.

6 diagrama

Audito Rūmų 2009–2013 m. žemės ūkio ir sanglaudos srityse apskaičiuotas klaidų lygis

Nuo 2011 m. kompleksinės paramos klaidos įtraukiamos nustatant kiekybinę žemės ūkio ir sanglaudos srityse apskaičiuoto klaidų lygio išraišką. Dėl to 2011, 2012 ir 2013 m. prie žemės ūkio srityje apskaičiuoto klaidų lygio buvo atitinkamai pridėti 0,2, 0,2 ir 0,4 procentiniai punktai. Į 2009 ir 2010 m. skaičius neįtraukta kiekybinė kompleksinės paramos klaidų išraiška.

Šaltinis. Europos Audito Rūmai.

2009–2013 m. Audito Rūmų atlikto žemės ūkio ir sanglaudos sričių audito rezultatai

23

2009–2013 m. labiausiai tikėtina tiek žemės ūkio, tiek sanglaudos srities klaida nuolat gerokai viršydavo 2 % reikšmingumo ribą. Apskaičiuota, kad tą laikotarpį labiausiai tikėtina klaida žemės ūkio srityje sudarė 3,7 %, sanglaudos srityje – 6,0 % išleistų lėšų. Sudėjus gaunama, kad klaidų lygis sudarė 4,6 % viso laikotarpio išlaidų. Abiejose srityse klaidų lygis labiausiai susijęs su dideliais fondais (Europos žemės ūkio garantijų fondu (EŽŪGF) žemės ūkio srityje ir Europos regioninės plėtros fondu (ERPF) / Sanglaudos fondu (SF) sanglaudos srityje), kuriems kiekvienoje srityje tenka po tris ketvirtadalius išlaidų. **6 diagramoje** parodyta, kad sanglaudos srityje, palyginti su žemės ūkiu, klaidų lygis paprastai būna aukštesnis. Sanglaudos srityje taip pat matyti didesnis metinis svyravimas. Kalbant apie žemės ūkio srities išlaidas, didelės jų sudedamosios dalies (tiesioginė parama ir rinkos rėmimas) klaidų lygis yra mažesnis negu mažesnės jų sudedamosios dalies, susijusios su kaimo plėtros srities išlaidomis. Kalbant apie sanglaudos srities išlaidas, padėtis priešinga – su ERPF / SF susijęs klaidų lygis paprastai būna didesnis, palyginti su Europos socialiniu fondu (ESF) (žr. **1 lentelę**).

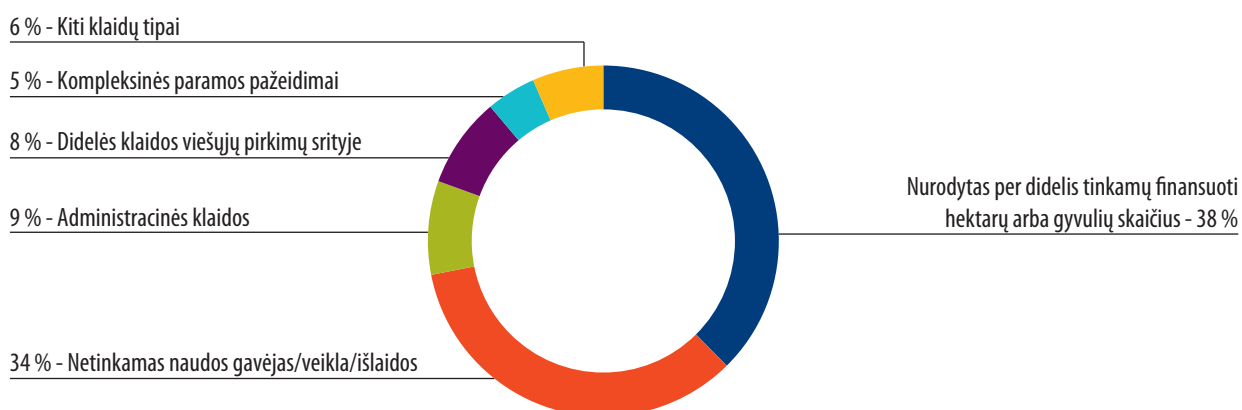
24

Savo 2013 m. metinėje ataskaitoje (žr. 3.1, 4.1, 5.1 ir 6.1 diagramas) Audito Rūmai parodo kiek įvairaus tipo klaidos prisideda prie labiausiai tikėtino klaidų lygio, naudojamo specialiesiems įvertinimams. 2013 m. patikinimo pareiškime nurodytos klaidų kategorijos iš esmės atitinka viso 2009–2013 m. laikotarpio klaidų kategorijas.

Žemės ūkis. Žemės ūkio srities klaidų lentelėje vyrauja reikalavimų neatitinkantys laukai ir reikalavimų neatitinkantys ūkininkai

7 diagrama

Žemės ūkis. 2009–2013 m. apskaičiuoto klaidų lygio pasiskirstymas pagal klaidų tipą

Šaltinis. Europos Audito Rūmai.

2009–2013 m. Audito Rūmų atlikto žemės ūkio ir sanglaudos sričių audito rezultatai

25

Didžiausią poveikį bendram klaidų lygiui daro nurodytas perdėtas reikalavimus atitinkančių hektarų arba gyvūnų skaičius (jis sudaro apie dvi penktąsias žemės ūkio srities klaidų lygio) (**7 diagrama**). Šioje klaidų kategorijoje svarbiausia pakategorė yra susijusi su reikalavimų neatitinkančia daugiamečių ganyklų žeme. Pagal naujas BŽŪP taisykles, šio tipo klaidų rizika gali sumažėti, nes daugiamečių ganyklų apibrėžtis buvo išplėsta, taigi dabar ji apima ir ne žolinę augaliją.

26

Audito Rūmai nuolat nustato atvejus, kai žemė būna neapaugusi arba tik iš dalies apaugusi žole ir tokie sklypai būna įtraukti į Žemės sklypų identifikavimo sistemos (ŽSIS) duomenų bazę kaip reikalavimus atitinkanti daugiametė ganykla. Dėl to ūkininkui, kuris neatitinka tų ES lėšų gavimo reikalavimų, mokama subsidija. Mokėjimo agentūros nesiima griežtų tolesnių veiksmų dėl nustatytų sistemos trūkumų. Audito Rūmai nustatė, kad nuolat pasitaiko trūkumų, susijusių su reikalavimų neatitinkančios žemės išbraukimu iš ŽSIS ir administraciniu deklaracijų traktavimu. Tai dažnai nutikdavo dėl nepakankamo ortografinių nuotraukų nagrinėjimo arba dėl to, kad nacionalinės institucijos taiko neteisingus tinkamumo kriterijus (žr. 2013 m. metinės ataskaitos 3.27 punktą).

27

Antras pagal svarbą klaidų šaltinis (sudarantis apie vieną trečdalį žemės ūkio srities klaidų lygio) yra susijęs su reikalavimų neatitinkančiais paramos gavėjais, reikalavimų neatitinkančia veikla arba reikalavimų neatitinkančiomis išlaidomis. Beveik visos šios klaidos yra susijusios su ES pagalbos schemomis, kurios valdomos netaikant integruotos administravimo ir kontrolės sistemos (IAKS). Nors tokios klaidos ne tokios dažnos, paprastai jos daro didelį poveikį pavienių operacijų lygmeniu. Nustatyti pavyzdžiai yra susiję su reikalavimų neatitinkančiais punktais, įtrauktais į išlaidų deklaracijas, arba su paramos gavėjais, neatitinkančiais tinkamumo kriterijų (žr. 2013 m. metinės ataskaitos 3.11 punktą). Vargu ar naujo laikotarpio BŽŪP pakeitimais bus reikšmingai sumažinta šio tipo klaidų rizika.

28

Administracinės klaidos (sudaranti apie vieną dešimtąją žemės ūkio srities klaidų lygio) yra susijusios su atvejais, kai paramos paraiškos teikėjas nėra prasižengęs, tačiau nacionalinės institucijos padarė pagalbos schemų administracinio valdymo klaidų. Tipiniai tokių klaidų pavyzdžiai – neteisingai paskirstytos teisės į išmokas, neteisingai taikytas arba visai netaikytas pagalbos mažinimas ir nuobaudos, taip pat pagalbos apskaičiavimo algoritmo klaidos. Vargu ar naujomis, sudėtingomis BŽŪP taisyklėmis bus reikšmingai sumažinta šio tipo klaidų rizika.

29

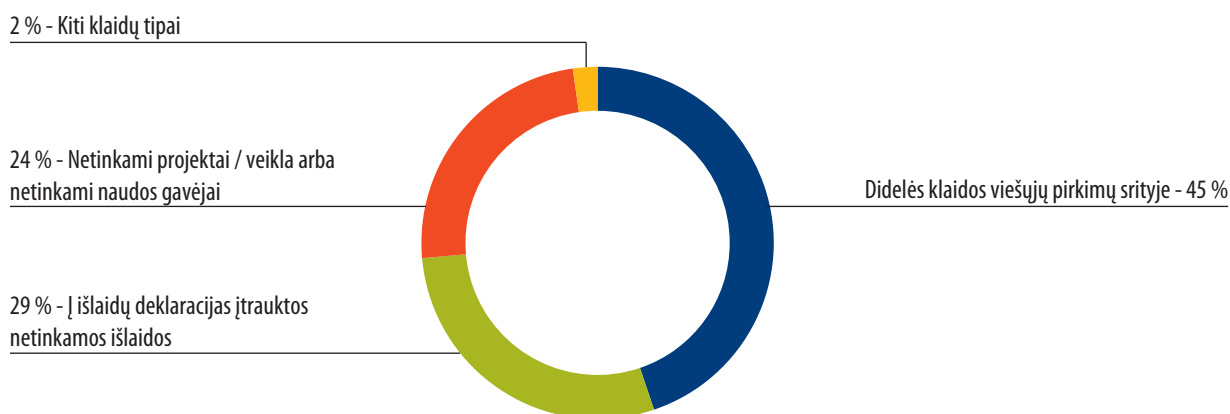
Audito Rūmai taip pat mano, kad teigiamą poveikį klaidų lygiui gali turėti kaimo plėtros teisinio pagrindo plėtojimas ir veiksmų planų įgyvendinimas.

2009–2013 m. Audito Rūmų atlikto žemės ūkio ir sanglaudos sričių audito rezultatai

Sanglauda. Dažniausia bendra klaidų priežastis – viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimai

8 diagrama

Sanglaudos politika. 2009–2013 m. apskaičiuoto klaidų lygio pasiskirstymas pagal klaidų tipą

Šaltinis. Europos Audito Rūmai

30

Viešųjų pirkimų taisyklės – pagrindinė priemonė, kuria užtikrinama, kad viešieji pinigai būtų leidžiami ekonomiškai bei veiksmingai ir kad ES būtų sukurta vidaus rinka. Dėl didelių šių taisyklių pažeidimų atsiranda kiekybiškai įvertinamos klaidos²². Tokios kiekybiškai įvertinamos klaidos per nagrinėjamą laikotarpį sanglaudos srityje sudaro beveik pusę apskaičiuoto klaidų lygio (**8 diagrama**). Tai apima atvejus, kai sutartys skiriamos nerengiant konkurso, neteisingai vertinami pasiūlymai, daroma klaidų rengiant konkurso specifikacijas arba konkursą skelbiant, taip pat kai taikomos netinkamos konkurso procedūros. Komisija nurodė, kad, laikui bėgant, dėl naujomis viešųjų pirkimų direktyvomis supaprastintų taisyklių²³ turėtų sumažėti klaidų, atsirandančių dėl tvarkant ES lėšas neteisingai taikomų viešųjų pirkimų taisyklių (Dažnai užduodami klausimai dėl viešųjų pirkimų direktyvų peržiūros²⁴)²⁵.

31

Nagrinėjamoju laikotarpiu sanglaudos srityje reikalavimų neatitinkančios išlaidos sudaro daugiau kaip ketvirtadalį klaidų lygio. Išlaidos atitinka reikalavimus ir gali būti dengiamos fondų lėšomis tik tada, kai jos patirtos vykdant operacijas, dėl kurių sprendimą priėmė veiksmų programos valdymo institucija arba tai daroma jai prisiimant atsakomybę, laikantis stebėjimo komiteto nustatytų kriterijų. Komisijai deklaruodamos išlaidas nacionalinės institucijos patvirtina, kad šios išlaidos buvo patirtos laikantis reglamente ir / arba nacionalinėse tinkamumo taisyklėse išdėstytų nuostatų. Kalbant apie ESF, susijusį daugiausia su smulkiais nematerialaus pobūdžio projektais, pagrindinis klaidų šaltinis – reikalavimų neatitinkančios išlaidos. Visų pirma Audito Rūmai nustatė atvejų, kai buvo nurodytos perdėtos išlaidos, deklaruotos perdėtos išlaidos (dėl kelių priežasčių, pavyzdžiui, dalyviai neatitinka reikalavimų, dalyvių yra mažiau negu nurodyta, nurodytos perdėtos personalo išlaidos) ir išlaidos buvo neteisingai apskaičiuotos. Komisija tikisi, kad plačiau naudojantis supaprastinto išlaidų apskaičiavimo galimybėmis, šio tipo klaidų sumažės.

32

Beveik ketvirtadalis nagrinėjamo laikotarpio sanglaudos srities klaidų atsiranda dėl projektų arba paramos gavėjų, pažeidžiančių reglamentuose ir / arba nacionalinėse taisyklėse nustatytas tinkamumo sąlygas.

33

Laikoma, kad valstybės pagalba yra nesuderinama su vidaus rinka, jeigu dėl jos iškraipoma prekyba tarp valstybių narių. Komisija kartu su valstybių narių nacionalinėmis konkurencijos institucijomis tiesiogiai užtikrina ES konkurencijos taisyklių laikymąsi. Iš valstybės išteklių suteikta pagalba gali būti laikoma suderinama, jeigu atitinka tam tikras sąlygas. Audito Rūmams atliekant auditą buvo nustatyti keli atvejai, kai, laikantis valstybės pagalbos taisyklių, paramos gavėjai neturėjo gauti viešojo finansavimo arba jis turėjo būti mažesnis. Pažeidus valstybės pagalbos taisykles gali atsirasti reikalavimų neatitinkančių išlaidų ir reikalavimus neatitinkančių projektų arba gavėjų.

Komisija pateikia du informacijos apie geografinę nustatytų problemų pasiskirstymą šaltinius.

34

Komisija tokią informaciją teikia dviem būdais:

- savo generalinių direktoratų metinėse ataskaitose pateikia patvirtintą informaciją apie su rizika susijusių sumų pasiskirstymą remiantis nacionalinių institucijų pateiktais duomenimis (žr. **9, 12 ir 13 diagramas**²⁶);
- kelerius metus ji teikdavo informaciją apie finansinių pataisų geografinę pasiskirstymą. Komisija nurodo, kad tai turėtų būti vertinama ne kaip klaidų pasiskirstymo tarp valstybių narių rodiklis, bet pirmiausia kaip sistemos trūkumų, dėl kurių gali atsirasti klaidų, rodiklis (žr. **10 diagramą**).

35

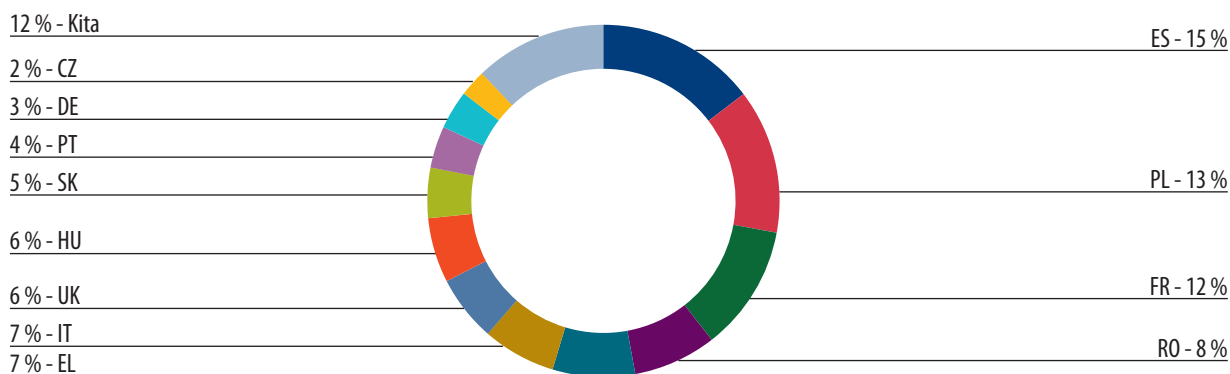
9 ir 10 diagramoje pateiktos informacijos pobūdis ir šaltinis skiriasi:

- su rizika susijusių sumų pasiskirstymas pagal valstybes nares įtrauktas į generalinių direktoratų, atsakingų už didžiąją dalį pasidalijamojo valdymo išlaidų, 2013 m. metinės veiklos ataskaitas. Su rizika susijusių sumų pagrindas – žemės ūkio patikrinimų ataskaitos ir audito institucijų ataskaitos (sanglauda), patikslintos remiantis paties generalinio direktorato atliktu šių ataskaitų kokybės ir patikimumo vertinimu (žr. **12 ir 13 diagramas**);
- finansinės pataisos, remiantis ES konsoliduotųjų sąskaitų 6-uju aiškinamuoju raštu, rodo sumas, kurių atžvilgiu 2007–2013 m. imtasi taisomųjų veiksmų (žr. 55 punktą).

2009–2013 m. Audito Rūmų atlikto žemės ūkio ir sanglaudos sričių audito rezultatai

9 diagrama

Su rizika susijusių sumų pasiskirstymas pagal valstybes nares, remiantis AGRI GD, EMPL GD ir REGIO GD metinėmis veiklos ataskaitomis (2013 m.) pagal valstybes nares

Su rizika susijusios sumos, nurodytos Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD, Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD ir Regioninės ir miestų politikos GD 2013 metinėse veiklos ataskaitose sudaro 3,0 % išlaidų (žr. **1 lentelę**). Kadangi Komisija pakeitė metodą, ilgesnio laikotarpio skaičiai negali būti palyginti.

Šaltinis. Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD, Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD ir Regioninės ir miestų politikos GD metinės veiklos ataskaitos (Europos Komisija). Taip pat žr. **12** ir **13 diagramas**.

36

Duomenys, kuriais grindžiama ši informacija, turi trūkumų (žr. 53–60, 67–70 ir 81–88 punktus). Be to, iš Komisijos skaičių matyti, kad klaidų lygis žemės ūkio srityje yra didesnis negu sanglaudos srityje (žr. **1 lentelę**), o Audito Rūmų auditai rodo, kad yra priešingai (žr. **6 diagramą**). Tai iš dalies rodo, kas Komisija kiekybinei taisomųjų veiksmų poveikio išraiškai nustatyti žemės ūkio ir sanglaudos srityse taiko skirtingus metodus. Bet dar svarbiau tai, kad Audito Rūmų analizėje (žr. **6 diagramą**) bendras klaidų lygis yra daug didesnis negu apskaičiuotas Komisijos (žr. **9 diagramą** ir **1 lentelę**).

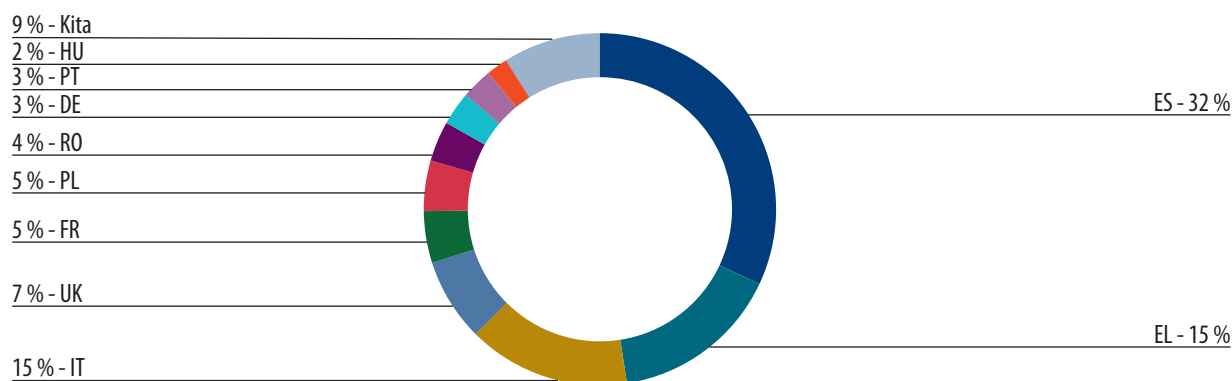
37

9 diagramoje Audito Rūmai palygino įvairių generalinių direktoratų metinėse veiklos ataskaitose pateiktą informaciją (ataskaitose pateikta informacija apie su rizika susijusias sumas ir santykiniais, ir absoliučiais dydžiais). Diagramos dalys rodo apskaičiuotas su rizika susijusias sumas, pateiktas absoliučiais dydžiais. Tačiau apskaičiuojant absoliučiąsias klaidų sumas dėl skaičiavimo pobūdžio neatsižvelgiama į išlaidų sumą ir pasiskirstymą. Didžiausi ES išmokų gavėjai, pavyzdžiui, Lenkija (didžiausia gavėja sanglaudos srityje) ir Prancūzija (didžiausia gavėja žemės ūkio srityje) (žr. **1 priedą**), yra didžiausias su rizika susijusių sumų šaltinis, nes jos turi valdyti tokį didelį lėšų kiekį. Taip pat, **10 diagramoje** pateiktas bendras finansinių pataisų kiekis, palygintas su Komisijos apskaitos informacija, pats savaime suteikia nedaug informacijos apie santykinę nacionalinių institucijų sėkmę valdant ES lėšas.

2009–2013 m. Audito Rūmų atlikto žemės ūkio ir sanglaudos sričių audito rezultatai

10 diagrama

2007–2013 m. AGRI, EMPL ir REGIO generalinių direktoratų atliktų finansinių pataisų pasiskirstymas remiantis Europos Sąjungos finansinių ataskaitų rinkiniu

Šiuo metu yra tik kaupiamoji analizė. 2007–2013 m. iš viso atlikta finansinių pataisų, kurių vertė 14,0 mlrd., ir tai yra maždaug 2 % tų metų išmokų žemės ūkio ir sanglaudos srityse.

Šaltinis. 2013 m. ES konsoliduotosios ataskaitos, duomenys iš ataskaitų 6-ojo aiškinamojo rašto apskaitos sistemos.

Audito Rūmų auditai parodo ES pasidalijamojo valdymo išlaidų valstybėse narėse kiekį

38

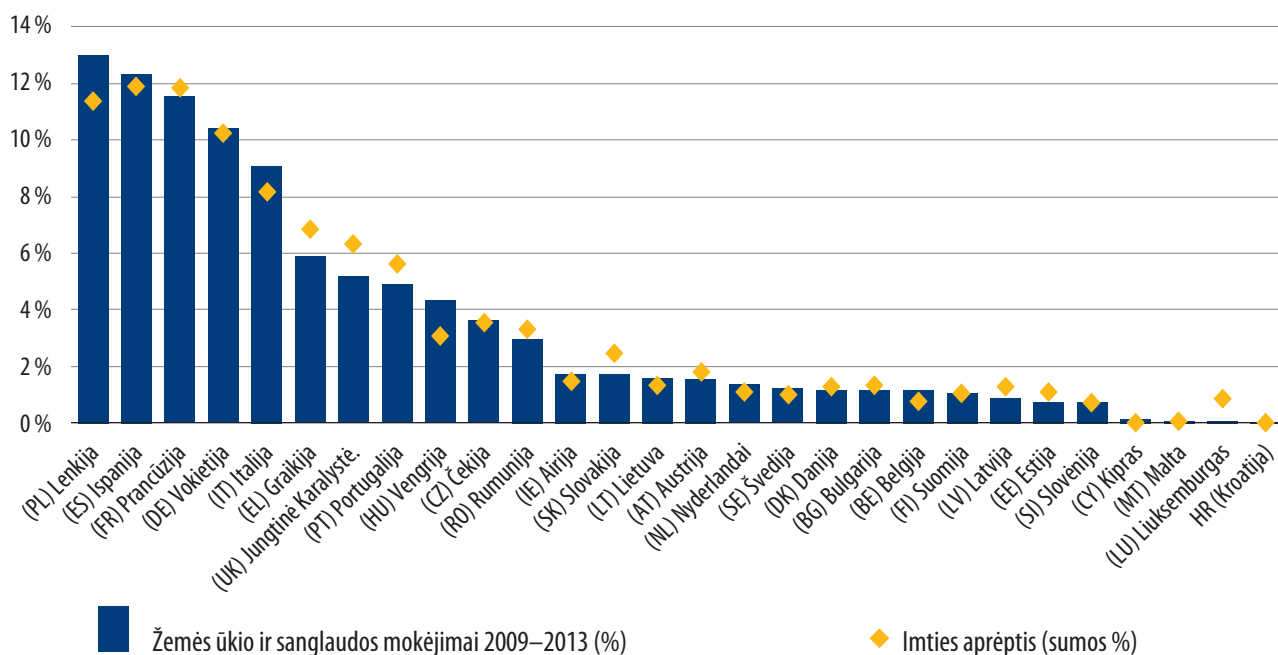
Audito Rūmų patikinimo pareiškimo audito metinė imtis yra tokia, kad būtų galima pagrįsti išvadą dėl to, ar su visomis ES išlaidomis ir pagrindinėmis išlaidų sritimis susijęs klaidų lygis yra reikšmingas. Naudojama metodika leidžia gauti įvertintą su ES išlaidomis kaip visuma susijusį klaidų lygį.

39

Atrinktų išmokų tikrinimas yra būtinas, veiksmingas ir produktyvus būdas gauti faktus, kuriais būtų grindžiama bendra Audito Rūmų nuomonė ir konkretūs vertinimai. Audito Rūmų taikomas atrankos metodas yra toks, kad kiekvienoje valstybėje narėje atliktas darbas per ilgesnį laikotarpį tampa proporcingas išleistai sumai (žr. **11 diagramą**, kurioje pateiktas santykinis 2009–2013 m. patikrintų 2 920 operacijų pasiskirstymas)²⁷.

11 diagrama

Išlaidų ir Audito Rūmų su žemės ūkio ir sanglaudos sritimis susijusių 2009–2013 m. atliktų operacijų tikrinimo santykinis pasiskirstymas

Šaltinis. Europos Audito Rūmai ir 2007–2013 m. pranešimai apie biudžeto ir finansų valdymą.

Išsamesnė informacija pateikta apie vienuolika valstybių narių, kurioms tenka daugiau kaip 80 % su pasidalinamuoju valdymu susijusių išlaidų

40

2–4 prieduose parodytas 2009–2013 m. Audito Rūmų įvairiose valstybėse narėse atrinktos imtyse nustatytų klaidų dažnis. Pateikti bendri (2 priedas) ir atskiri žemės ūkio ir sanglaudos sričių (atitinkamai 3 priedas ir 4 priedas) duomenys. Iš šių duomenų analizės matyti, kad:

- visose valstybėse narėse atrinktos imtyse rasta klaidų;
- beveik pusė atrinktų operacijų buvo susijusios su koku nors teisinių reikalavimų pažeidimu;
- daugiau negu ketvirtadalis atrinktų operacijų buvo susijusios su perdėtomis išmokomis arba panašiomis kiekybiškai įvertinamomis klaidomis, iš jų maždaug trys ketvirtadaliai sudarė iki 20 % tikrintų operacijų vertės, likusieji atvejai – nuo 20 iki 100 % operacijų vertės.

2009–2013 m. Audito Rūmų atlikto žemės ūkio ir sanglaudos sričių audito rezultatai

41

Vienuolikai valstybių narių (Lenkijai, Ispanijai, Prancūzijai, Vokietijai, Italijai, Graikijai, Jungtinei Karalystei, Portugalijai, Vengrijai, Čekijai ir Rumunijai, 2009–2013 m. patikrintos 2 376 jų operacijos²⁸) tenka daugiau kaip 80 % 2009–2013 m. pasidalijamojo valdymo išlaidų (žr. **11 diagramą**), t. y. iš viso 507 mlrd. EUR. Visoje šioje grupėje didelio poveikio klaidų dalis (80–100 % patikrintų operacijų vertės) apskritai atitinka bendrą išlaidų dalį.

42

Kiekvienoje iš šių valstybių narių:

- o bent vienas trečdalis patikrintų operacijų buvo susijusios su teisinių reikalavimų pažeidimais;
- o bent vienas septintadalis (o dažnai ir daug daugiau) patikrintų operacijų buvo susijusios su perdėtomis išmokomis ir panašiomis kiekybiškai įvertinamomis klaidomis.

Tai, kad Audito Rūmai taip dažnai randa klaidų, rodo, kad tinkamumo taisyklės ir ES išlaidų programų valdymo sistemos yra sudėtingos

43

Klaidų lygis yra reikšmingas kiekvienoje iš šių vienuolikos valstybių narių (žr. 41 punktą), taip pat ir likusiose 17 valstybių narių jas kartu paėmus. Šioje apžvalgoje nagrinėjamu laikotarpiu Audito Rūmai patikrino daug valstybėse narėse taikomų kontrolės sistemų ir dažniausiai padarydavo išvadą, kad jos yra iš dalies veiksmingos. Tai, kad, nepaisant šio sistemų klasifikavimo, Audito Rūmai nustato klaidų beveik pusėje tikrinamų operacijų, *inter alia* rodo tinkamumo taisyklių ir ES išlaidų programų valdymo sistemų sudėtingumą.

44

Audito Rūmai atranka **2–4 prieduose** pateiktas imtis taikydami pinigine verte pagrįstos atrankos metodą. Taikant šį metodą, vienas atrankos vienetas yra kiekvienas euras, o ne kiekviena operacija, ir kiekvienas euras turi vienodas galimybes būti atrinktas. Audito Rūmų metodas neskirtas rinkti duomenis apie dažnį tiriamoje visumoje. Todėl **2–4 prieduose** pateikti skaičiai nerodo klaidų dažnio ES finansuojamose operacijose, kaip visumoje, arba pavienėse valstybėse narėse. Taikant mūsų atrankos metodą skirtingoms operacijoms taikomas skirtingas koeficientas, atspindintis konkrečių išlaidų vertę ir audito darbo intensyvumą. Šis koeficientas netaikomas dažnio lentelėje, todėl joje kaimo plėtrai teikiama tiek pat svarbos kiek ir EŽŪGP žemės ūkio srityje, taip pat ESF ir ERPF / SF sanglaudos srityje. Taigi santykinis klaidų dažnis įvairiose valstybėse narėse atrinktose imtyse negali atspindėti santykinio klaidų lygio įvairiose valstybėse narėse.

2009–2013 m. Audito Rūmų atlikto žemės ūkio ir sanglaudos sričių audito rezultatai

45

Tai matyti lyginant žemės ūkio ir sanglaudos sričių rezultatus (3 ir 4 priedai). Perdėtos išmokos ir kitos kiekybiškai įvertinamos klaidos žemės ūkio srityje pastebėtos beveik trečdalyje atrinktų žemės ūkio išmokų, palyginti su mažiau negu penktadaliu patikrintų sanglaudos srities išmokų. Tačiau remiantis ne vienus metus apimančiais Audito Rūmų rezultatais, klaidos turi didesnę poveikį sanglaudos srities išlaidoms (6 % per visą šį laikotarpį) negu žemės ūkio (3,7 % per tą patį laikotarpį).

46

Audito Rūmų patikrintoms žemės ūkio subsidijų išmokoms buvo būdinga dažnas, bet apskritai palyginti nedidelio masto perdėto ploto, kuriuo grindžiamos subsidijos, deklaravimas. Tai rodo Prancūzijoje (didžiausioje žemės ūkio srities išmokų gavėjoje) nustatyti faktai. Prancūzijoje patikrintose žemės ūkio operacijose kiekybiškai įvertinamos klaidos yra dažniausios (beveik viena klaida dviejose patikrintose operacijose). Tačiau daugiausiai klaidų yra arčiau žemesniosios skalės ribos. Sanglaudos srityje vienas penktadalis visų kiekybiškai įvertinamų klaidų nustatytas Ispanijoje (antroje pagal dydį sanglaudos srities išmokų gavėjoje), ir jos sudarė vieną trečdalį didelio poveikio kiekybiškai įvertinamų klaidų (nustatyta, kad jos sudaro 80–100 % patikrintų sandorių vertės).

47

Daug klaidų atsirado dėl to, kad visa valdymo ir kontrolės struktūra yra sudėtinga. Komisija ir valstybės narės turėtų toliau ieškoti galimybių ją supaprastinti (žr. 31 punktą). Tačiau kol kas iš patirties matyti, kad valstybėms narėms kyla dabartinės sistemos valdymo, taigi ir politikos įgyvendinimo, sunkumų. Valstybių narių pastangos gerinti padėtį turėtų būti tęsiamos.

Sudėtinga ES pasidalijamojo valdymo išlaidų kontrolės sistema

48

Ir sanglaudos, ir žemės ūkio srities priežiūros ir kontrolės sistema yra sudėtinga (žr. **5 priedą**). Komisija dalijasi atsakomybe už žemės ūkio ir sanglaudos politikos įgyvendinimą su valstybėmis narėmis. Taigi beveik visas išlaidas administruoja ir išmoka nacionalinės arba vietos valdžios institucijos, kurių funkcijos ir kontrolės procedūros nustatytos ES teisės aktuose. Šios institucijos, laikydamosi ES reikalavimų, atlieka administracinius paramos paraiškų ir prašymų kompensuoti išlaidas patikrinimus siekdamos nustatyti jų atitiktį reikalavimams. Jos taip pat turi apibrėžti daugybę paramos gavėjų ir projektų ir patikrinti, kaip naudojamos lėšos. Valstybės narės tokių patikrinimų rezultatais grindžia išmokų sumažinimą arba atsisakymą mokėti daugeliui paramos gavėjų. Žemės ūkio srityje jos turi kasmet Komisijai pateikti savo patikrinimų rezultatus.

49

Valstybių narių paskirtos funkcinio požiūriu savarankiškos audito institucijos (žemės ūkio srityje – sertifikavimo įstaigos; sanglaudos srityje – audito institucijos) teikia ataskaitas dėl institucijų įdiegtų kontrolės sistemų kokybės ir statistinių patikrinimo duomenų rinkimo. Žemės ūkio srityje jos kasmet Komisijai tvirtina ataskaitų patikimumą, o sanglaudos srityje teikia metinę kontrolės ataskaitą.

50

Nors žemės ūkio ir sanglaudos procesai yra panašūs, yra ir tam tikrų aiškiai skirtingų požymių. Sanglaudos srityje Komisija iš audito institucijų gauna metinę kontrolės ataskaitą, kurioje pateikiama audito nuomonė ir klaidų lygis. Žemės ūkio srityje sertifikavimo įstaigos panašią informaciją teiks 2014–2020 m.

51

Žemės ūkio srityje taikoma metinė finansinio patvirtinimo procedūra ir daugiametė atitikties patvirtinimo procedūra. Sanglaudos srityje panašus procesas veiksnių programoms bus taikomas įgyvendinant 2014–2020 m. daugiametę finansinę programą. Audito Rūmams vertinant Komisijos vykdomą priežiūrą į šiuos skirtumus atsižvelgta.

52

2009 ir 2012 m. metinėse ataskaitose²⁹ aptarta taisomųjų veiksnių funkcija. Valstybės narės taisomųjų veiksnių gali imtis prieš atlikdamos išmoką arba po to. Taisomieji veiksmai, kurių nacionalinės institucijos imasi prieš atlikdamos išmokas, apima administracinius paramos gavėjų deklaracijų patikrinimus ir tikrinamuosius vizitus, o veiksmai, kurių imamasi atlikus išmokas, apima iš paramos gavėjų valstybių narių susigrąžinamas³⁰ ir panaikinamas lėšas (žr. 79 punktą).

Finansinių pataisų vaidmuo

53

Komisijos vykdomas priežiūros darbas įvairus – nuo valstybių narių pateiktų deklaracijų administracinio patikrinimo iki Komisijos atliekamo kontrolės sistemų patikrinimo. Nustačiusi, kad, pavyzdžiui, sistemose nėra pagrindinių elementų, Komisija atlieka finansines pataisas. Finansinių pataisų funkciją Audito Rūmai aptarė 2009, 2012 ir 2013 m. metinėse ataskaitose³¹.

54

2007–2013 m. Komisija, pagal galiojančią teisinę sistemą taikydama žemės ūkio ir sanglaudos sričių išlaidų finansines pataisas, faktiškai nesumažino išmokų galutiniams paramos gavėjams.

- Žemės ūkio srityje atlikus finansines pataisas gaunamos asiguotosios pajamos³². Šios asiguotosios pajamos finansuojamos valstybių narių finansinėmis pataisomis ir papildo esamą biudžeto finansavimą.
- Sanglaudos srityje nacionalinės institucijos turėjo teisę deklaruoti papildomus projektus, taip kompensuojant atliktas finansines pataisas. Vėliau Komisija, atlikusi įprastus patikrinimus, atitinkamoms valstybėms narėms išmokėjo naujos (-ų) deklaracijos (-ų) ir finansinės pataisos skirtumą.

Už lėšų susigrąžinimą iš galutinių gavėjų atsakingos valstybės narės.

55

Audito Rūmai anksčiau pateikė pastabų dėl finansinių pataisų įgyvendinimo trukmės. Daugelis finansinių pataisų atliekamos per kelerius metus nuo pradinio lėšų išmokėjimo³³.

56

Komisija informaciją apie finansines pataisas ir susigrąžintas lėšas teikia ES metinėse konsoliduotose finansinėse ataskaitose (visų pirma 6-jame aiškinamajame rašte), o nuo 2012 m. – specialiaame komunikate Europos Parlamentui³⁴.

57

Komisijos komunikate³⁵ kaupiamoji su žemės ūkiu susijusi valstybių narių pateikta informacija (absoliučiaisiais ir santykiniais dydžiais), apima visus Komisijos 1999–2013 m. sprendimus. Kaupiamoji valstybių narių pateikta informacija, susijusi su sanglaudos sritimi, apima 2000–2006 m. ir 2007–2013 m. laikotarpius. Su 2000–2006 m. laikotarpiu susiję taisomieji veiksmai tebevykdomi, o dauguma pataisų buvo atlikta per pastaruosius kelerius metus. Remiantis pateikta informacija, finansinių pataisų pasiskirstymas absoliučiaisiais dydžiais daugiausia apima nedaug valstybių narių. Žemės ūkio srityje trys pirmaujančios valstybės yra Graikija, Italija ir Ispanija (61 % pataisų, 32 % išmokų 1999–2013 m.). Sanglaudos srityje 2000–2006 m. pirmąsias tris vietas užima tos pačios valstybės narės, tik skiriasi jų eiliškumas (83 % pataisų, susijusių su 45 % ES įnašo 2000–2006 m. laikotarpiu) (žr. **10 diagramą**).

Audito Rūmų nurodytas 2013 m. klaidų lygis būtų buvęs 1,6 % didesnis, jeigu nebūtų buvę atsižvelgta į taisomuosius veiksmus.

58

2009 ir 2012 m. metinėse ataskaitose paaiškinta, kaip Audito Rūmai atsižvelgia į įvairius taisomuosius mechanizmus. Atsižvelgiama į visus patikslinimus, valstybių narių padarytus prieš atliekant išmokas, taip pat į kiekybiškai įvertinamą poveikį turinčias pataisas projektų lygmeniu, Komisijos atliktas po išmokų išmokėjimo dar prieš Audito Rūmų patikrinimą. Audito Rūmai patikrina, kaip tos pataisos (jos apima lėšų susigrąžinimą iš galutinių gavėjų ir išsamias pataisas projekto lygmeniu) atliktos ir išbraukia jas iš klaidų lygio, jeigu tik tai būna tinkama.

59

2013 m. metinėje ataskaitoje Audito Rūmai apskaičiavo, kad, jeigu valstybių narių institucijos ir Komisija būtų ne-taikiusios tų taisomųjų mechanizmų, nurodytas atrinktų operacijų klaidų lygis būtų buvęs 1,6 procentiniais taškais didesnis³⁶. Operacijos, kurios buvo visiškai neįtrauktos dėl to, kad patikrinimus atliko valstybės narės, dėl savo pobūdžio negali būti įvertintos skaičiais.

60

Tačiau valstybių narių institucijos turėjo pakankamai informacijos apie papildomas operacijas ir galėjo nustatyti ir ištaisyti daug klaidų prieš Komisijai pateikdamos išlaidų deklaracijas³⁷.

Komisijos vertinimas pirmiausia grindžiamas valstybių narių duomenimis

61

Apskaičiuodama likutinių klaidų lygį, Komisija naudoja mokėjimo agentūros statistinius patikrinimo duomenis (žemės ūkio srityje) ir audito institucijų praneštą patvirtintą klaidų lygį (sanglaudos srityje). Manoma, kad tai rodo neteisingų išmokų, atliktų po to, kai atliekami visi patikrinimai, finansinį poveikį, išreikštą išmokų sumos procentine dalimi. Sanglaudos srityje nustatant likutinių klaidų lygį³⁸ atsižvelgiama į finansines pataisas nuo 2007–2013 m. laikotarpio pradžios. Tai apima pataisas, jau įgyvendintas ES ir / arba nacionaliniu lygmeniu, taip pat dar neatliktas finansines pataisas. Komisija šio proceso konsoliduotus skaičius skelbia generalinių direktoratų metinėse veiklos ataskaitose.

62

Nepaisant to, kad Komisijos pranešimai apie riziką pastaraisiais metais pagerėjo, 2013 m. nurodytos Regioninės ir miestų politikos GD su rizika susijusios sumos (2,8 %) ir bendros visos pasidalijamojo valdymo srities sumos (3,0 %) yra gerokai mažesnės negu Audito Rūmų nustatytas klaidų lygis (žr. **1 lentelę**). Reikėtų atkreipti dėmesį, kad Komisijos skaičiai yra pagrįsti valstybių narių institucijų pateiktos statistinės informacijos analize ir valdymo tikslais padinti remiantis profesine nuovoka.

1 lentelė

Audito Rūmų 2013 m. audito rezultatai, palyginti su 2013 m. AGRI, EMPL ir REGIO generalinių direktoratų metinės veiklos ataskaitose apskaičiuotomis su rizika susijusiomis sumomis

Metinės ataskaitos skyriai	Labiausiai tikėtinas klaidų lygis (LTKL) 2013 m.	Patikimumo intervalas (%)		Komisijos generalinių direktoratų metinės veiklos ataskaitos	Rizikos suma:	
		Apatinė klaidų riba (AKR)	Viršutinė klaidų riba (VKR)		Įvertis	Viršutinė riba
Žemės ūkis: rinkos ir tiesioginė parama	3,6	1,7	5,5	AGRI	2,7	-
Kaimo plėtra, aplinka, žuvininkystė ir sveikata	6,7	3,5	9,9	AGRI	5,2	-
Regioninė politika, transportas ir energetika	6,9	3,7	10,1	REGIO	2,8	5,3
Užimtumas ir socialiniai reikalai	3,1	1,5	4,7	EMPL	2,6	3,5
Iš viso	5,2	4,0	6,3	Kartu paėmus	3,0	-

Šaltinis: Europos Audito Rūmų 2013 m. metinė ataskaita

Šaltinis: Komisijos 2013 m. metinės veiklos ataskaitos.

Komisijos skaičiavimu patikimumo intervalas sudarė 95 % (žr. 2013 m. metinės ataskaitos 1.1 priedą). DG EMPL apskaičiavo viršutinę ribą su 90 % patikimumo intervalu. DG REGIO savo 2013 m. metinėje veiklos ataskaitoje nepateikė duomenų apie patikimumo intervalą. Jei Audito Rūmai būtų taikę 90 % patikimumo intervalą AKR būtų buvusi aukštesnė, o VKR – žemesnė, nei parodyta šioje lentelėje. DG EMPL ir DG REGIO savo metinės veiklos ataskaitose teikia skaičius, kurie buvo pagrįsti audito institucijų atliktu 2012 m. išlaidų tyrimu. Audito Rūmų 2012 m. labiausiai tikėtinas klaidų lygis regioninės ir užimtumo politikų srityje buvo apie 0,1 procentinio punkto didesnis nei 2013 m., AKR ir VKR buvo 3,7 % ir 9,9 % regioninės politikos srityje ir 1,4 % ir 5,2 % užimtumo politikos srityje.

63

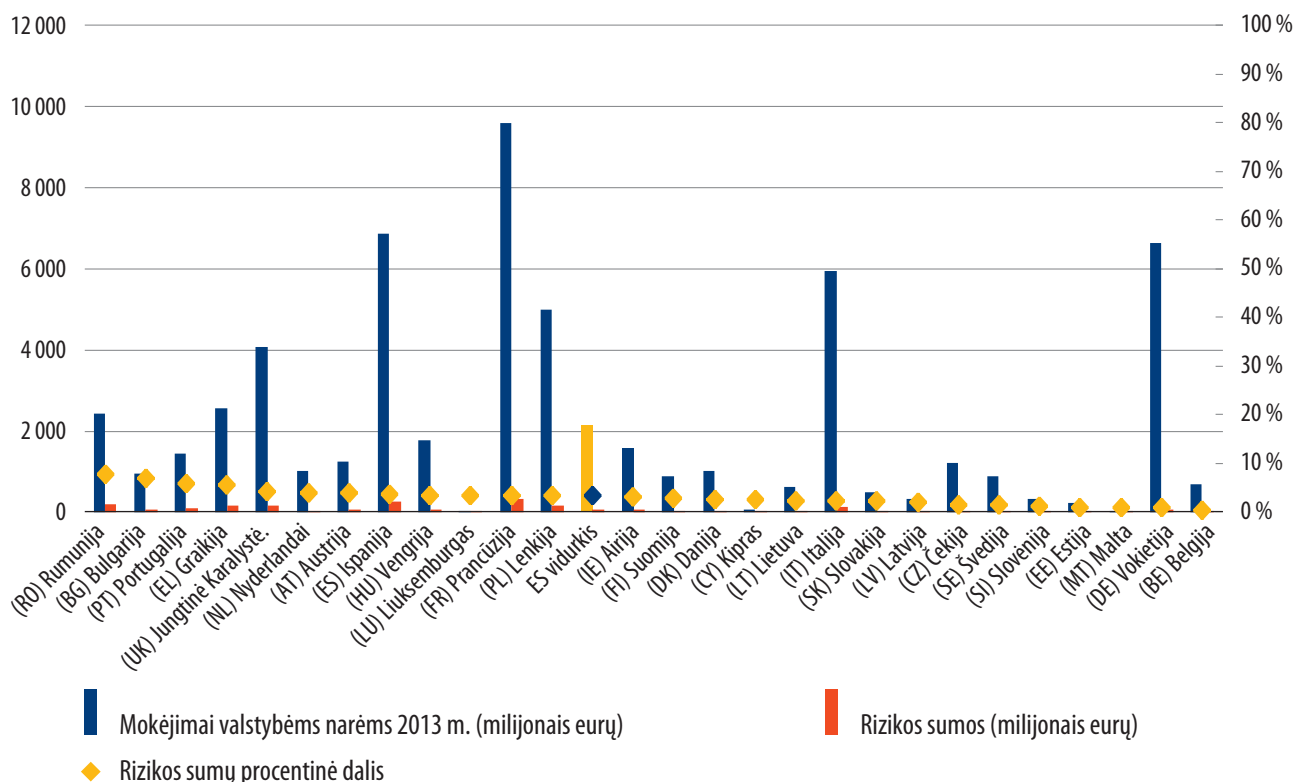
Remiantis kiekvienų 2009–2013 m. laikotarpio metų Audito Rūmų audito rezultatais, sanglaudos ir žemės ūkio sričių klaidų lygis buvo reikšmingas, daugiau klaidų buvo sanglaudos srityje (žr. 23 punktą). Kaip matyti iš **1 lentelės**, remiantis Komisijos pateiktais 2013 m. skaičiais reikėtų daryti išvadą, kad žemės ūkio srityje klaidų daugiau nei sanglaudos. Tai iš dalies rodo, kad kiekybinei taisomųjų veiksmų poveikio išraiškai nustatyti žemės ūkio ir sanglaudos srityse Komisija taiko skirtingus metodus. 1 lentelė. Audito Rūmų 2013 m. audito rezultatai, palyginti su 2013 m. AGRI, EMPL ir REGIO generalinių direktoratų metinės veiklos ataskaitose apskaičiuotomis su rizika susijusiomis sumomis

64

12 ir 13 diagramose pateikti duomenys apie išmokas valstybėms narėms 2013 m. (mln. EUR), Komisijos 2013 m. apskaičiuotas su rizika susijusias sumas (mln. EUR) tose valstybėse narėse ir procentinė su rizika susijusių lėšų dalis. Diagramose pateikta procentinė su rizika susijusių lėšų dalis mažėjančia tvarka.

12 diagrama

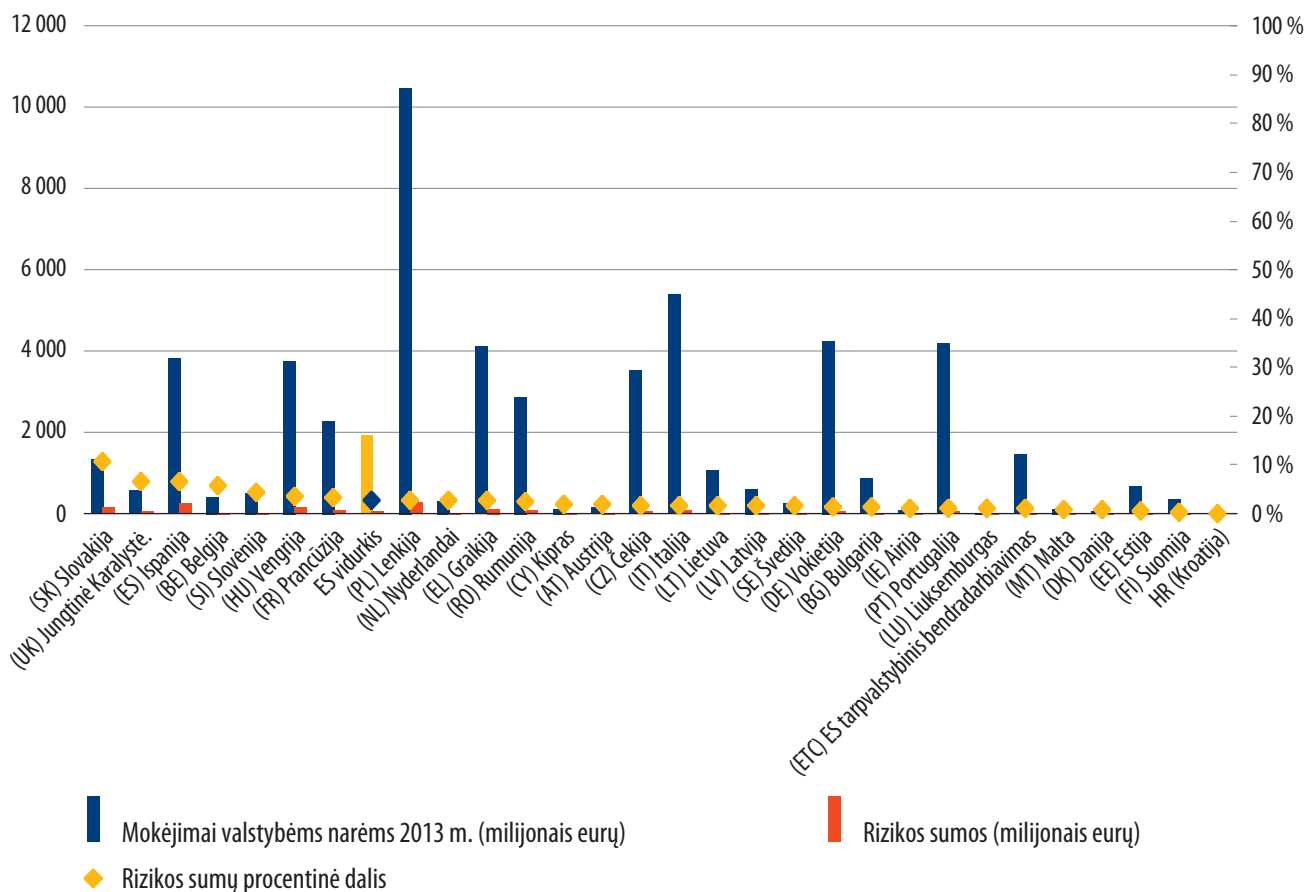
EŽŪGF ir EŽŪFKP. Valstybėms narėms išmokėtoms sumoms, Komisijos apskaičiuotoms valstybių narių su rizika susijusių lėšų sumoms ir procentinė dalis (pirminiai duomenys, įtraukti į AGRI GD 2013 m. metinę veiklos ataskaitą)

Šaltinis. Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD metinė veiklos ataskaita (Europos Komisija).

13 diagrama

ERPF, ESF ir SF. Valstybėms narėms išmokėtos sumos, Komisijos apskaičiuotos valstybių narių su rizika susijusių lėšų sumos ir procentinė dalis (pirminiai duomenys, įtraukti į EMPL ir REGIO generalinių direktoratų 2013 m. metines veiklos ataskaitas)

Šaltinis. Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD ir Regioninės ir miestų politikos GD metinės veiklos ataskaitos (Europos Komisija).

65

Komisija pagrindinius tų metų veiklos ataskaitų duomenis glaustai pateikia apibendrinamojoje ataskaitoje. 2013 m. apibendrinamojoje ataskaitoje Komisija apskaičiavo, kad neteisėtos išlaidos sudarė 2,8 % visų ES išlaidų, žemės ūkio ir sanglaudos srityje tai sudaro 3,0 % (žr. 1 lentelę).

Komisijos vykdoma žemės ūkio srities išlaidų priežiūra

66

Žemės ūkio ir kaimo plėtros srityje Komisijos vykdomos priežiūros funkciją atlieka Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD, vykdydamas dviejų etapų sąskaitų atitikties patvirtinimo procedūrą:

- o metinio finansinio patvirtinimo procedūrą, taikomą metinių finansinių ataskaitų rinkiniui ir kiekvienos akredituotos mokėjimo agentūros vidaus kontrolės sistemai. Po to rengiamas sąskaitų atitikties patvirtinimo sprendimas grindžiamas nepriklausomų sertifikavimo įstaigų valstybėse narėse atliekamo audito duomenimis, kurie pateikiami Komisijai. Tokiu sprendimu gali būti reikalaujama atlikti finansines pataisas;
- o daugiametę atitikties patvirtinimo procedūrą, dėl kurios atitinkamai valstybei narei gali tekti atlikti finansines pataisas, jeigu išlaidomis per vienus ar kelerius metus buvo pažeistos ES taisyklės. Po to rengiamas atitikties patvirtinimo sprendimas grindžiamas Komisijos atliekamo atitikties audito duomenimis (žr. 54 punktą).

Pastaruosius trejus metus Komisijos darbas gerėja

67

Vykdamas metinę su patikinimo pareiškimo rengimu susijusią veiklą nustatyta³⁹, kad pastaruosius trejus metus Komisija geriau atlieka sąskaitų atitikties patvirtinimo auditą. Dėl to Audito Rūmai, 2013 m. vertindami valstybių narių kontrolės sistemų patikimumą, galėjo naudoti Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD kaimo plėtros srities audito duomenis.

68

2013 m. vykdamas tolesnius veiksmus, susijusius su Specialiojoje ataskaitoje Nr. 7/2010 „Sąskaitų patvirtinimo procedūros auditas“ pateiktomis rekomendacijomis, padaryta išvada, kad Komisija laiku ėmėsi tinkamų veiksmų ir gerokai išplėtė sertifikavimo įstaigų funkciją. Nuo 2015 m. jos apims visus teisėtumo ir tvarkingumo aspektus.

69

Komisija neseniai pakeitė pranešimo apie klaidas metinėje veiklos ataskaitoje metodą. Iki 2011 m. metinėje veiklos ataskaitoje teikiami duomenys buvo grindžiami tik valstybių narių institucijų pateiktais statistiniais patikrinimo duomenimis. Nors Komisija žinojo apie atitinkamų institucijų darbo trūkumus, ji manė, kad pranešto klaidų lygio fiksuoto dydžio padidiniu 25 % bus tinkamai kompensuotas šių trūkumų poveikis. Todėl Komisija pranešdavo gerokai mažesnį klaidų lygį negu Audito Rūmai. Pakeitus pranešimo metodą buvo pripažinti Audito Rūmų ankstesnėse metinėse ataskaitose⁴⁰ nurodyti ir Komisijos vidaus audito tarnybos patvirtinti trūkumai.

70

Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD 2012 ir 2013 m. metinėse ataskaitose institucijų pateiktas klaidų lygis patikslintas atsižvelgiant į kitus informacijos šaltinius. Vertindamas mokėjimo agentūrų nustatytą klaidų lygį Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD dabar atsižvelgia į savo atitikties auditus, taip pat Audito Rūmų auditus, sertifikavimo įstaigų metines ataskaitas ir kitą turimą informaciją. Kalbant apie valstybių narių praneštą klaidų lygį, 2013 m. Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD iš 48 mokėjimo agentūrų, kurių auditą pastaruosius trejus metus atliko Komisija ir Audito Rūmai, patikslino 43 agentūrų nustatytą klaidų lygį. Pavyzdžiui, padidinus su ES tiesiogine parama susijusių klaidų lygį, tris kartus padidėjo likutinių klaidų lygis, apskaičiuotas remiantis valstybių narių pateiktais statistiniais duomenimis (2,33 % vietoj 0,69 %). Nebuvo patikslintos išlaidos, kurių auditą Komisija arba Audito Rūmai neatliko.

Valstybės narės vykdo pagrindinius patikrinimus ir inspektavimus

71

Priežiūros ir kontrolės sistema, apimanti didžiąsą dalį žemės ūkio subsidijų, yra integruota administravimo ir kontrolės sistema (IAKS). Ji taikoma visoms ES EŽŪGF ir EŽŪFKP⁴¹ pagal plotą arba gyvūnų skaičių teikiamos pagalbos schemoms, kurių vertė 2013 m. buvo apie 47 mlrd. EUR.

72

Atlikdami metinio patikinimo pareiškimo auditą, Audito Rūmai 2007–2013 m. patikrino 28 valstybių narių 38 mokėjimo agentūrų IAKS operacijas. Patikrintos mokėjimo agentūros valdo maždaug 80 % išlaidų, kurioms taikoma IAKS. Audito Rūmai taip pat patikrino EŽŪGF priemonių, kurioms netaikoma IAKS, priežiūros ir kontrolės sistemas dar keturiuose mokėjimo agentūrose.

73

Iš Audito Rūmų atlikto sistemų audito rezultatų matyti, kad yra didžiulių skirtumų valstybėse narėse ir tarp valstybių narių. Tik septynios kontrolės sistemos buvo įvertintos kaip veiksmingos. Nustatyta, kad dar 22 sistemos yra iš dalies veiksmingos, o devynios buvo įvertintos kaip neveiksmingos⁴².

74

Iš daugelio metų Audito Rūmų atliekamų patikrinimų matyti, kad IAKS labai padeda mažinti išlaidų, kurioms ji taikoma, klaidų lygį. Tai patvirtina Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD 2013 m. metinė veiklos ataskaita, nes iš ataskaitos matyti, kad išlaidų, kurioms taikoma IAKS, klaidų lygis yra tris kartus mažesnis už kitų rinkos rėmimo priemonių (kurioms netaikoma IAKS)⁴³.

Komisijos vykdoma sanglaudos srities išlaidų priežiūra

75

Kitaip negu žemės ūkio srityje, sanglaudos sistemoje netaikoma metinė patvirtinimo procedūra. Sąskaitų tikrinimo ir patvirtinimo procedūra bus pradėta taikyti naujuoju laikotarpiu. Audito institucijos jau tikrina operacijų teisėtumą ir tvarkingumą. Šioje apžvalgos dalyje rašoma apie Komisijos vykdomą audito institucijų priežiūrą.

76

Remdamasi valstybių narių pasiūlymais Komisija tvirtina kiekvieno laikotarpio veiksmų programas ir preliminarius finansinius planus, apimančius ES ir nacionalinį įnašus. Valstybėms narėms tenka pirminė atsakomybė už neteisėtą išlaidų prevenciją arba nustatymą ir ištaisymą, taip pat ataskaitų teikimą Komisijai.

77

Atsakomybė už kasdienį administravimą tenka paskirtosioms valdymo institucijoms ir tarpinėms institucijoms. Jos turi užtikrinti, kad visi projektai atitiktų ES finansavimo reikalavimus ir kad deklaruotos išlaidos atitiktų visas reglamentuose ir / arba nacionalinėse taisyklėse nustatytas sąlygas. Jų patikrinimas apima projektų inspektavimus atrankos būdu ir dokumentų patikrinimą prieš patvirtinant išlaidas. Sertifikavimo įstaigos privalo užtikrinti, kad būtų atlikti tinkami patikrinimai, ir, prieš deklaruodamos išlaidas Komisijai, kad ši jas padengtų, turi atlikti papildomus patikrinimus.

78

Be to, valstybių narių audito institucijos atlieka kiekvienos veiksmų programos (arba veiksmų programų grupės) sistemos auditą ir operacijų *ex post* auditą, grindžiamą statistiškai tipine imtimi. Kaip minėta 50 punkte, audito institucijos Komisijai atsiskaito teikdamos metines kontrolės ataskaitas, į kurias įtraukiama metinė audito nuomonė dėl sistemų veikimo ir audito įstaigų apskaičiuotas klaidų lygis.

79

Remiantis reglamentais, jeigu Komisija, remdamasi savo atlikto darbo rezultatais ir audito institucijų pateikta informacija, nustato, kad valstybė narė nepašalina svarbių valdymo ir kontrolės sistemos trūkumų ir / arba deklaruotų ir patvirtintų netvarkingų išlaidų, ji gali nutraukti arba sustabdyti mokėjimus. Jeigu valstybė narė neištaiso nustatytų sistemos trūkumų arba nepašalina netvarkingų išlaidų, Komisija gali pati atlikti finansines pataisas, dėl kurių grynoji ES finansavimo veiksmų programai skirta suma gali sumažėti. Tačiau praktiškai grynosios sumos retai sumažinamos. Remiantis susitarimu su Komisija, valstybių narių institucijoms leidžiama atliktų pataisų sumas panaudoti būsimų deklaracijų išlaidoms padengti.

80

Vienas iš pagrindinių šaltinių, kuriuo remdamasi Komisija vertina kiekvienos veiksmų programos ES išlaidų teisėtumą ir tvarkingumą, yra audito institucijų metinėse kontrolės ataskaitose pateikta informacija, audito nuomonės ir sistemų audito ataskaitos.

Komisija vis labiau tobulina savo taikomus metodus

81

Komisija metinėje veiklos ataskaitoje nurodo apskaičiuotą veiksmų programų su teisėtumu ir tvarkingumu susijusių klaidų poveikio mastą. Nuo 2011 m. abu su sanglaudos politika susiję generaliniai direktoratai valstybių narių institucijų pateiktus skaičius patikslina atsižvelgdami į nustatytus trūkumus. Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD ir Regioninės ir miestų politikos GD apskaičiavo, kad tarpinių ir galutinių išmokų iš ESF ir ERPF / SF (2007–2013 m. veiksmų programos), patvirtintų 2013 m., su rizika susijusi suma atitinkamai yra 2,6–3,5 ir 2,8–5,3 % Abiem atvejais viršijama Komisijos nustatyta 2 % reikšmingumo riba.

82

Valstybių narių institucijų pateiktos informacijos tikslumas ir patikimumas daro poveikį Komisijos vertinimo vientisumui. Specialiojoje ataskaitoje Nr. 16/2013 „Dėl „vieno bendro audito“ ir Komisijos sanglaudos politikoje naudojamo nacionalinių audito institucijų darbo“ teigiama, kad⁴⁴:

- kai kurios audito institucijos nurodė ne visas problemas;
- nurodyti klaidų lygiai ne visada buvo patikimi;
- valstybių narių pateikta informacija apie finansines pataisas gali būti ne visada patikima ir tiksli; ir
- taikant Komisijos skaičiavimo metodą, gaunamas mažesnis už faktinį likutinių klaidų lygis.

83

2007–2013 m. ir Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD, ir Regioninės ir miestų politikos GD tobulino savo atliekamus audito institucijų patikrinimus. Dabar Komisija audito institucijų prašo daugeliu atvejų pateikti papildomos informacijos apie jų metinėse kontrolės ataskaitose nurodytą klaidų lygį, pavyzdžiui, informacijos apie tiriamos visumos sutikrinimą su deklaruotomis išlaidomis, imties dydžio perskaičiavimą arba išsamios informacijos apie konkrečių operacijų auditą. Be to, abu generaliniai direktoratai valstybėse narėse vykdo faktų nustatymo misijas, kuriomis siekiama patikrinti audito institucijų pateiktus duomenis.

84

Remdamasi audito institucijų darbu Komisija skelbia klaidų lygį pagal valstybes nares. 2013 m. metinėje ataskaitoje Audito Rūmai nurodė, kad kai kurie nacionalinių institucijų pateikti duomenys turi trūkumų, o kai kuriais aspektais trūkumų turi ir Komisijos atliktas tikrinimas⁴⁵. Būtina užtikrinti, kad duomenys būtų naudojami kaip patikimas rodiklis, rodantis, kad valstybėms narėms palyginti gerai sekasi laikytis įvairių tinkamumo taisyklių rinkinių ir reglamentų.

85

Komisija turi tik labai nedaug informacijos apie tai, ar valstybių narių įdiegtos taisomųjų veiksmų nustatymo sistemos yra veiksmingos ir ar sertifikavimo įstaigų pateikta informacija yra tiksli, išsami ir patikima⁴⁶. Šį vertinimą patvirtina ir Komisijos vidaus audito tarnyba, mananti, kad dėl būdo, kuriuo valstybės narės pateikia informaciją apie taisomųjų veiksmų finansinį poveikį, taip pat dėl to, kad audito institucijos atlieka tik ribotos apimties patikrinimus, šia informacija galima pasitikėti tik ribotai⁴⁷. Atsakydama į 2012 m. metinės ataskaitos 1.41 punktą Komisija teigė: „esamos problemos daugiausia kilo dėl to, kad klaidų lygis, apie kurį pranešė valstybės narės, yra nepatikimas. Komisija skiria daug pastangų pagerinti jo patikimumą, visų pirma prireikus jį padidinant.“

86

Komisijos galimybės patikrinti (o prireikus ir patikslinti) praneštą klaidų lygį yra ribotos, nes audito institucijų neprašoma metinių kontrolės ataskaitų tikrinimo tikslais Komisijai pateikti konkrečios informacijos apie jų atliktą operacijų auditą.

Yra rizika, kad Komisija nustato mažesnę už faktinį sanglaudos išlaidų likutinį klaidų lygį

87

Apskritai yra rizika, kad Komisija nustato mažesnę už faktinį likutinių klaidų lygį ir dėl to Komisijos atliekamas pavienių veiksmų programų ir metinėse veiklos ataskaitose nurodytų išlaidų finansinio poveikio vertinimas nėra pakankamai tvirtas.

88

Specialiojoje ataskaitoje Nr. 16/2013 Audito Rūmai rekomendavo, kad Komisija taikytų apdairumo principą, kai remiasi valstybių narių informacija apie auditą ir finansines pataisas, toliau teiktų metodinę paramą ir gaires nacionalinėms audito institucijoms, siūlytų sankcijų sistemą audito institucijoms, pakartotinai nurodančioms ne visas problemas, ir taikytų ES regioninių išlaidų audito išlaidų dalijimosi su valstybėmis narėmis tvarką.

Nustatytų pagrindinių rizikos atvejų ir trūkumų apibendrinimas

Žemės ūkio srities rizika, susijusi su laukais, gyvūnais ir ūkininkais

89

ES bendroji žemės ūkio politika įgyvendinama pasitelkiant EŽŪGF ir EŽŪFKP. Audito Rūmų metinėje ataskaitoje, o konkrečiau – jos 3 ir 4 skyriuose be kitų dalykų apibendrinta ir pagrindinė su žemės ūkio srities išlaidomis susijusi rizika bei trūkumai.

90

Žemės ūkio srities subsidijos teikiamos per maždaug 80 mokėjimo agentūrų, veikiančių 28 valstybėse narėse ir atsakingų už išmokų mokėjimą gavėjams. Sudėtingi teisiniai ES ir nacionalinio lygmens reikalavimai apima daug įdiegtų priemonių ir pagalbos schemų (pavyzdžiui, EŽŪFKP yra 4 kryptys, kurios apima 46 priemones ir kelis tūkstančius smulkesnių priemonių).

91

Pagrindinė su tiesioginių išmokų tvarkingumu susijusi rizika – pagal plotą teikiama pagalba gali būti išmokama už reikalavimų neatitinkančią žemę, reikalavimų neatitinkantiems paramos gavėjams arba daugiau negu vienam paramos gavėjui už tą patį žemės sklypą, arba teisės į išmokas gali būti apskaičiuotos neteisingai, pagal gyvūnų skaičių mokamos išmokos gali būti skiriamos už nesamus gyvūnus (nors ši rizika tam tikru mastu sumažinama taikant IAKS, žr. 74 punktą). Pagrindinė su intervencijomis žemės ūkio rinkose ir kitomis ne pagal plotą taikomomis priemonėmis susijusi rizika dėl tvarkingumo – pagalba, kuri teikiama reikalavimų neatitinkantiems paraiškų teikėjams arba kai išlaidos arba produktai neatitinka reikalavimų arba jų nurodoma per daug. Intervencinės priemonės daugiausia grindžiamos paramos gavėjo deklaruojamu kiekiu, o to negalima patikrinti taikant automatinį kryžminį sutikrinimą su kitomis duomenų bazėmis. Dėl to didėja klaidų rizika.

Klaidų rizika kaimo plėtros srityje itin didelė

92

Klaidų rizika EŽŪFKP srityje itin didelė. Be paminėtų klaidų, svarbūs riziką didinantys veiksniai yra žemės ūkio ir aplinkos reikalavimų (apimančių žemės ūkio gamybos metodų, derančių su gamtos, kraštovaizdžio ir gamtos išteklių apsauga, taikymą), konkrečių investiciniams projektams taikomų reikalavimų nesilaikymas, ES ir / arba nacionalinių viešųjų taisyklių pažeidimas.

Sanglaudos srityje rizika vis dar dažniausiai susijusi su viešųjų pirkimų trūkumais

93

ES sanglaudos politika įgyvendinama pasitelkiant ERPF, SP ir ESF. Audito Rūmų metinėje ataskaitoje, o konkrečiau jos 5 ir 6 skyriuose, be kitų dalykų apibendrinta ir pagrindinė su sanglaudos srities išlaidomis susijusi rizika bei trūkumai.

94

Pirmiausia rizika yra susijusi su ES ir / arba nacionalinių viešųjų pirkimų taisyklių nesilaikymu sudarant sutartis. Įgyvendinant sanglaudos politiką, viešųjų pirkimų taisyklės ir procedūros gali būti sąmoningai netinkamai taikomos, siekiant teikti pirmenybę tam tikriems tiekėjams, arba nesąmoningai, kai iki galo neišsiaiškinamos taisyklės. Pagrindinė klaidų sritis yra susijusi su esamų sutarčių pratęsimu arba pakeitimu, kai pagal ES viešųjų pirkimų taisykles reikalaujama rengti naują konkursą.

95

Antra rizikos sritis – pagal reglamentus ir / arba nacionalines tinkamumo taisykles tinkamumo reikalavimų arba tam tikrų konkrečių taisyklių (pavyzdžiui, ES valstybės pagalbos taisyklių) neatitinkančio projekto arba išlaidų finansavimas. Dėl sudėtingų tinkamumo taisyklių ir kitų sąlygų gali būti prastai nukreipiamos ES lėšos ir nepakankamai optimaliai naudojamas ES biudžetas.

96

Kadangi investicijos į žmogiškąjį kapitalą (pavyzdžiui, iš ESF) yra nematerialios ir įgyvendinant projektus neretai dalyvauja daug smulkių partnerių, didėja rizika, kad bus patvirtintos neteisėtos išlaidos arba kad įdiegtos sistemos nenustatys skaičiavimo klaidų, darančių poveikį išlaidų deklaracijų tikslumui, nes tų klaidų finansinis poveikis yra nedidelis. Skirtingų administracinių gebėjimų paramos gavėjai gali skirtingai aiškinti arba nenuosekliai taikyti tinkamumo kriterijus ir kitas ES finansavimo sąlygas.

Žvilgsnis į ateitį. ES žemės ūkio ir sanglaudos sričių išlaidos 2014–2020 m.

39

Esminis žemės ūkio subsidijų pertvarkymas

97

Kalbant apie EŽŪGF, 2013 m. BŽŪP reforma nustatytos aštuonios tiesioginės paramos schemos, iš kurių keturios privalomos visoms valstybėms narėms, o kitos keturios – neprivalomos. Privalomos schemos yra šios: bazinės išmokos schema (arba vienkartinės išmokos už plotus schema⁴⁸), žalinimo išmokų schema, jaunųjų ūkininkų schema ir išmokų už medvilnę schema. Perskirstymo išmokų schema, išmokų ūkininkams vietovėse, kuriose esama gamtinių kliūčių, schema, susietosios paramos tam tikriems sektoriams schemos ir smulkiųjų ūkininkų schema yra neprivalomos. Naujosios schemos, kurių išlaidos – didžiausios, yra bazinės išmokos schema ir vienkartinės išmokos už plotus schema. Žalinimo išmoka yra skirta remti klimatui ir aplinkai palankią žemės ūkio praktiką. Ji sudaro 30 % tiesioginės paramos finansinio paketo ir yra susijusi su trimis reikalavimais:

- pasėlių įvairinimas (bent 2 rūšių pasėliai ariamojoje žemėje);
- esamų daugiamečių ganyklų išlaikymas;
- ekologiniu požiūriu svarbių vietovių buvimas.

98

Laikytis žalinimo sąlygų privaloma visiems paramos pagal bazinės išmokos schemą ir vienkartinės išmokos už plotus schemą gavėjams.

99

Be to, naujomis BŽŪP taisyklėmis išplėstos valstybių narių galimybės nukrypti nuo atsiejimo principo ir paramą vėl susieti su gamyba.

100

BŽŪP taisyklėms būdinga ir tai, kad valstybės narės gali pačios savo nuožiūra taikyti paramos schemas ir nustatyti pagrindinius tinkamumo kriterijus. Be kitų dalykų valstybės narės gali pačios nustatyti tokių pagrindinių sąvokų kaip „aktyvus ūkininkas“ ir „žemės ūkio veikla“ apibrėžtis.

Sanglauda. Supaprastintas politikos įgyvendinimas, bet mažiau pakeistos tinkamumo taisyklės

101

Naujos daugiamečių finansinės programos sanglaudos taisyklės parengtos taip, kad supaprastinus politikos įgyvendinimą ir plačiau taikant sąlygas, dėmesys būtų sutelktas į rezultatus. Dėl šios priežasties padaryti svarbūs bendrojo reglamento pakeitimai⁴⁹.

102

Tinkamumo taisyklių nuostatos iš esmės nepakeistos, todėl lėšų naudojimo sanglaudos srityje tvarka tebėra sudėtinga. Yra keli taisyklių lygmenys (bendrosios nuostatos, deleguotieji aktai, įgyvendinimo aktai, Komisijos gairės), taip pat reikia laikytis nacionalinės teisės aktų. Įvairiems dalykams, net tiems, kuriuos Audito Rūmai laiko pagrindiniais, yra (turi būti) taikomi deleguotieji aktai.

103

Nuomonėje Nr. 7/2011⁵⁰ dėl sanglaudos reglamentavimo 2014–2020 m. Audito Rūmai pabrėžė, kad ES išlaidos turi teikti aiškia ir matomą naudą ES ir jos piliečiams, ir pasiūlė pataisyti išlaidų programas priimtinių išdirbių požiūriu. Nustačius bendrą strateginę programą ir pradėjus taikyti *ex ante* sąlygas (programavimo etapo intervencinės veiklos loginis pagrindas) turėtų būti sprendžiama nepakankamo įvairių ES politikos sričių koordinavimo problema, pastebėta jau anksčiau.

104

Nepaisant pareikšto orientavimosi į rezultatus, sistema tebėra iš esmės grindžiama indėliu, todėl ji orientuota į atitiktį, o ne į rezultatus. Pastarojo tikslo iš esmės siekiama tik nustatant veiklos rezultatų rezervą (jo sėkmingas taikymas priklausys nuo gebėjimo nustatyti tinkamus rodiklius) ir bendrų veiksmų planus⁵¹.

Ar atitinkamai pakeitus Komisijos ir nacionalinių institucijų funkcijas, atsakomybę ir ataskaitų teikimo prievolės suinteresuotieji subjektai gauna geresnę informaciją apie pažeidimų lygį?

105

Nuo 2014 m. (sanglaudos srityje) ir 2015 m. (žemės ūkio srityje) geresnė patikinimo sistema užtikrins, kad Komisijai būtų suteikta išsamesnė informacija apie klaidas pasidalijamojo valdymo srityje. Nepriklausomos audito institucijos atliks auditus ir, remdamosi tipinėmis imtimis, kasmet apskaičiuos kiekvienos valstybės narės ir politikos srities klaidų lygį.

Tikslesnės informacijos apie teisėtumą ir tvarkingumą žemės ūkio srityje pagrindas

106

Užtikrinus geresnį patikinimą, Komisija ir suinteresuotieji subjektai turėtų gauti tikslesnę informaciją apie valstybių narių su išmokomis susijusį klaidų lygį. Jeigu informacija būtų geros kokybės ir laiku teikiama, dėl šio pokyčio Audito Rūmai iš esmės galėtų labiau kliautis Komisijos ir valstybių narių darbu. Kad tai būtų įmanoma, Audito Rūmai turi turėti galimybę anksčiau gauti rezultatus ir patikinimą dėl atlikto darbo apimties ir kokybės (taip pat žr. 109 punktą). Tikrindami audito institucijų savanoriškai atliktą darbą, Audito Rūmai nustatė, kad šio darbo patikimumas yra ribotas.

Sanglaudos srityje tvirtesnė metinė atskaitomybės mechanizmų sistema

107

Sanglaudos srityje naujojo laikotarpio taisyklėse pabrėžiama valstybių narių atsakomybė už sistemų sukūrimą ir finansų valdymą. Valdymo institucijas ir sertifikavimo įstaigas⁵² skiria valstybės narės. Nereikalaujama, kad Komisija patvirtintų skyrimo procesą.

108

Laikantis naujojo teisinio pagrindo, Komisija ėmė taikyti apskaitos metų (nuo (n-1) birželio mėn. iki n birželio mėn.) ir metinio sąskaitų rengimo sąvokas. Sertifikavimo įstaigos patvirtintos finansinės sąskaitos Komisijai turi būti pateiktos iki (n+1) vasario mėn., kartu su jomis turi būti pateiktas:

- valdymo pareiškimas ir „metinė galutinių audito ataskaitų ir atliktų patikrinimų santrauka, įskaitant sistemose nustatytų klaidų ir trūkumų pobūdžio bei masto analizę, taip pat taisomieji veiksmai, kurių buvo imtasi ar planuojama imtis“⁵³. Tai turi apimti valdymo ir kontrolės sistemos veikimą, atliktų operacijų teisėtumą bei tvarkingumą ir atitinkamų patikimo finansų valdymo principų laikymąsi;
- kontrolės ataskaita (ją rengia audito institucijos) ir audito nuomonė dėl sąskaitų, sistemų veikimo, išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo⁵⁴.

109

Komisija turi priimti sprendimą dėl ataskaitų priėmimo iki (n+1) gegužės mėn. Taigi valstybės narės turi 8 mėnesius⁵⁵ metinėms ataskaitoms parengti ir pateikti, o Komisija – 3 mėnesius padaryti išvadas dėl tų ataskaitų. Kad Audito Rūmai savo darbe galėtų atsivėlgti į Komisijos patvirtintą informaciją, jie tą informaciją turi gauti anksčiau.

110

Kadangi Komisija kaip patikinimo šaltiniu naudosis nacionalinių institucijų darbu, svarbu, kad būtų tinkamai paaiškina, kokia turi būti darbo, kuriuo grindžiamos nuomonės ir deklaracijos, apimtis ir kokybė, ir kad būtų tikrinamos jų sistemos ir veiklos rezultatai, siekiant užtikrinti, kad jų darbas būtų patikimas.

111

Bendrajame reglamente finansinių pataisų mechanizmas išplėstas ir numatyta tam tikrais konkrečiais atvejais taikyti grynąsias pataisas. Tai daryti numatyta, pavyzdžiui, tada, kai Komisija nustato pažeidimų, susijusių su dideliais valdymo ir kontrolės sistemų veiksmingo veikimo trūkumais, apie kuriuos nebuvo pranešta metinėse ataskaitose ir susijusiose deklaracijose. Komisija mano, kad nacionalinėms institucijoms tai bus didesnė paskata teikti patikimą informaciją.

Atskaitomybės ir Audito Rūmų vaidmens pokyčių poveikis. Komisijos ir nacionalinių institucijų pateiktos informacijos apie kontrolę patikimumo tikrinimo uždavinys

112

Naujos pasidalijamajam valdymui taikomos 2014–2020 m. finansinės programos nuostatos reikalauja, kad valstybių narių audito institucijos pateiktų operacijų teisėtumo ir tvarkingumo pažymėjimus ir patvirtintų Komisijai teikiamus valstybių narių kontrolės statistinius duomenis. Nors sanglaudos srityje šis reikalavimas taikomas nuo 2007 m., žemės ūkio srityje gerokai padidėjo sertifikavimo įstaigų atsakomybė.

113

Jau kelis pastaruosius metus Komisija siekia gerinti valstybių narių teikiamų kontrolės statistinių duomenų kokybę ir tikslumą. Kaip minėta anksčiau šioje apžvalgoje, pastaraisiais metais Komisija ėmėsi iniciatyvos patikslinti valstybių narių teikiamus statistinius duomenis, kad metinėse veiklos ataskaitose teikiami duomenys labiau atitiktų duomenis, kurie, Komisijos manymu, yra teisingi ir tipiniai.

114

Pagerinti kontrolės statistinių duomenų kokybę – itin nelengvas uždavinys Komisijai, nes reikia ne tik stebėti ir tikrinti pateiktus skaičius, bet taip pat imtis veiksmų tikslinti ir tobulinti pačius duomenis, taip pat teikti tolesnes rekomendacijas ir paramą tiems, kas atlieka išlaidų auditą ir rengia statistinius duomenis.

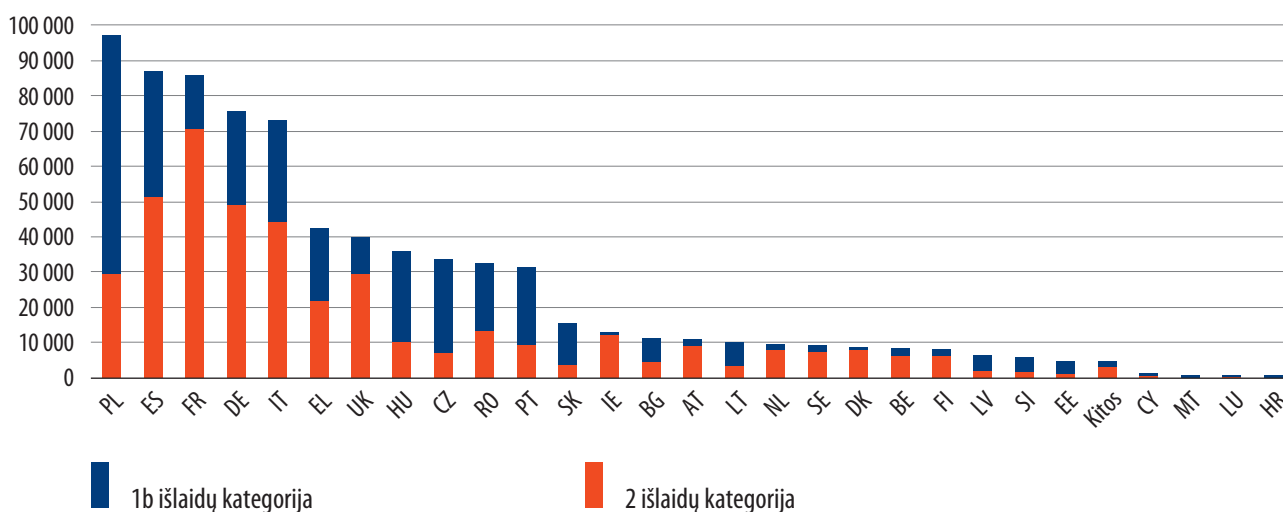
115

Pagrindinės apžvalgos išvados:

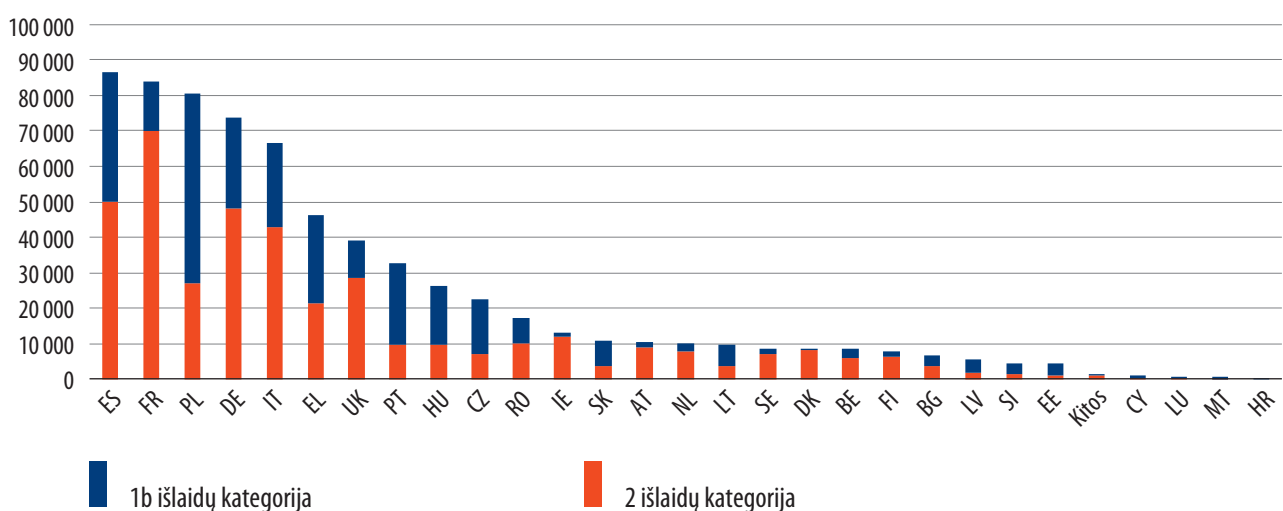
- 2007–2013 m. išlaidos atitiko ankstesnių laikotarpių išlaidų struktūrą. Nors leisti lėšas vėluota, bendra atliktų išmokų suma buvo artima tai, kurios buvo tikėtasi, ir greičiausiai bus nedaug pasinaudota automatinio lėšų panaikinimu. Išskyrus tiesioginę pagalbą ir rinkos rėmimo priemones ūkininkams žemės ūkio srityje, spaudimas išleisti lėšas yra pagrindinė sudedamoji pasidalijamojo valdymo išlaidų rizikos dalis.
- Pagrindinė su žemės ūkio srities išlaidomis susijusi tvarkingumo rizika atsiranda dėl to, kad žemė, gyvūnai arba išlaidos, kuriomis grindžiamos subsidijų išmokos, ir subsidijų gavėjai neatitinka reikalavimų, taip pat neteisingai apskaičiuojamos subsidijos (net jeigu tą riziką tam tikru mastu sušvelnina tai, kad veikia IAKS). Svarbūs veiksniai, dėl kurių didėja kaimo plėtros išlaidų rizika, yra žemės ūkio ir aplinkos reikalavimų, investiciniams projektams taikomų konkrečių reikalavimų ir viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimai.
- Didžiausia sanglaudos srities išlaidų rizika yra susijusi su ES ir / arba nacionalinių viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimais. Didžiausia rizika yra susijusi ir su tuo, kad išlaidos (arba projektai) neatitinka reikalavimų, kad būtų galima skirti ES subsidiją.
- Nors dar labai daug kontrolės sistemų aspektų turėtų būtų tobulinama, pagrindinis uždavinys – imtis veiksmų, kad programos galima būtų lengviau valdyti. Visose valstybėse narėse, dėl kurių galima daryti išvadą, yra reikšmingas klaidų lygis, tam tikru mastu svyruoja ir atitinka viso ES biudžeto vidurkį. Audito Rūmai klaidų nustato visose ES valstybėse narėse. Šioje apžvalgoje nagrinėjamu laikotarpiu Audito Rūmai patikrino daug valstybėse narėse ir Komisijoje taikomų kontrolės sistemų ir dažniausiai padarydavo išvadą, kad jos yra iš dalies veiksmingos. Tai, kad, nepaisant šio sistemų klasifikavimo, Audito Rūmai nustato klaidų beveik pusėje tikrinamų operacijų, *inter alia* rodo tinkamumo taisyklių ir ES išlaidų programų valdymo sistemų sudėtingumą.
- Valstybių narių institucijos dabar teikia geresnes rizikos ir klaidų ataskaitas, bet Komisijai vis dar labai sudėtinga užtikrinti, kad ši informacija būtų patikima.
- Naujo laikotarpio reglamentų pakeitimai gali neturėti bendro didžiulio poveikio rizikos lygiui. Nors kai kurios taisyklės buvo supaprastintos ir tai – gera žinia, yra išlaidų schemų, dėl kurių visų valstybių narių valdymo institucijoms toliau kils sunkumų.
- Daug klaidų atsirado dėl to, kad visa valdymo ir kontrolės struktūra yra sudėtinga. Komisija ir valstybės narės turėtų toliau ieškoti galimybių ją supaprastinti. Tačiau kol kas iš patirties matyti, kad valstybėms narėms kyla dabartinės sistemos valdymo, taigi ir politikos įgyvendinimo, sunkumų. Valstybių narių pastangos gerinti padėtį turėtų būtų tęsiamos.

1b (sanglauda) ir 2 (žemės ūkis) išlaidų kategorijų įsipareigojimai ir mokėjimai pagal valstybes nares

2007–2013 m. 1b ir 2 išlaidų kategorijų įsipareigojimai pagal valstybes nares mln. EUR

2007–2013 m. 1b ir 2 išlaidų kategorijų mokėjimai pagal valstybes nares mln. EUR

Šaltinis. 2007–2013 m. pranešimai apie biudžeto ir finansų valdymą.

Audito imtyje nustatytų klaidų dažnis žemės ūkio ir sanglaudos srityse 2009–2013 m.

Valstybė narė	Visas patikrintų operacijų skaičius	Vienos ar daugiau klaidų paveiktų operacijų skaičius	Operacijų skaičius, kurias paveikė:				
			Kiti atitikties trūkumai ir kiekybiškai neįvertinamos klaidos	Kiekybiškai įvertinamos klaidos	Kiekybiškai įvertinamos klaidos 0%–20%	Kiekybiškai įvertinamos klaidos 20%–80%	Kiekybiškai įvertinamos klaidos 80%–100%
Austrija	56	27	5	22	17	2	3
Belgija	22	7	2	5	2	3	0
Bulgarija	44	18	11	7	5	0	2
Kipras	1	1	1	0	0	0	0
Čekija	115	57	24	33	24	4	5
Vokietija	282	107	38	69	57	7	5
Danija	30	16	0	16	15	1	0
Estija	44	14	5	9	7	2	0
Ispanija	342	176	87	89	50	18	21
Suomija	33	24	10	14	13	1	0
Prancūzija	297	166	43	123	108	10	5
Graikija	183	65	34	31	24	3	4
Kroatija	0	0	0	0	0	0	0
Vengrija	84	33	13	20	13	2	5
Airija	26	14	0	14	13	1	0
Italija	240	110	57	53	37	7	9
Lietuva	49	22	16	6	3	1	2
Liuksemburgas	25	19	9	10	10	0	0
Latvija	47	7	4	3	1	1	1
Malta	5	4	3	1	0	0	1
Nyderlandai	28	17	5	12	7	4	1
Lenkija	383	128	75	53	33	11	9
Portugalija	175	78	34	44	31	6	7
Rumunija	111	62	36	26	16	1	9
Švedija	34	15	4	11	8	3	0
Slovėnija	33	8	4	4	3	1	0
Slovakija	67	39	27	12	10	0	2
Jungtinė Karalystė	164	86	24	62	54	7	1
Iš viso	2 920	1 320	571	749	561	96	92

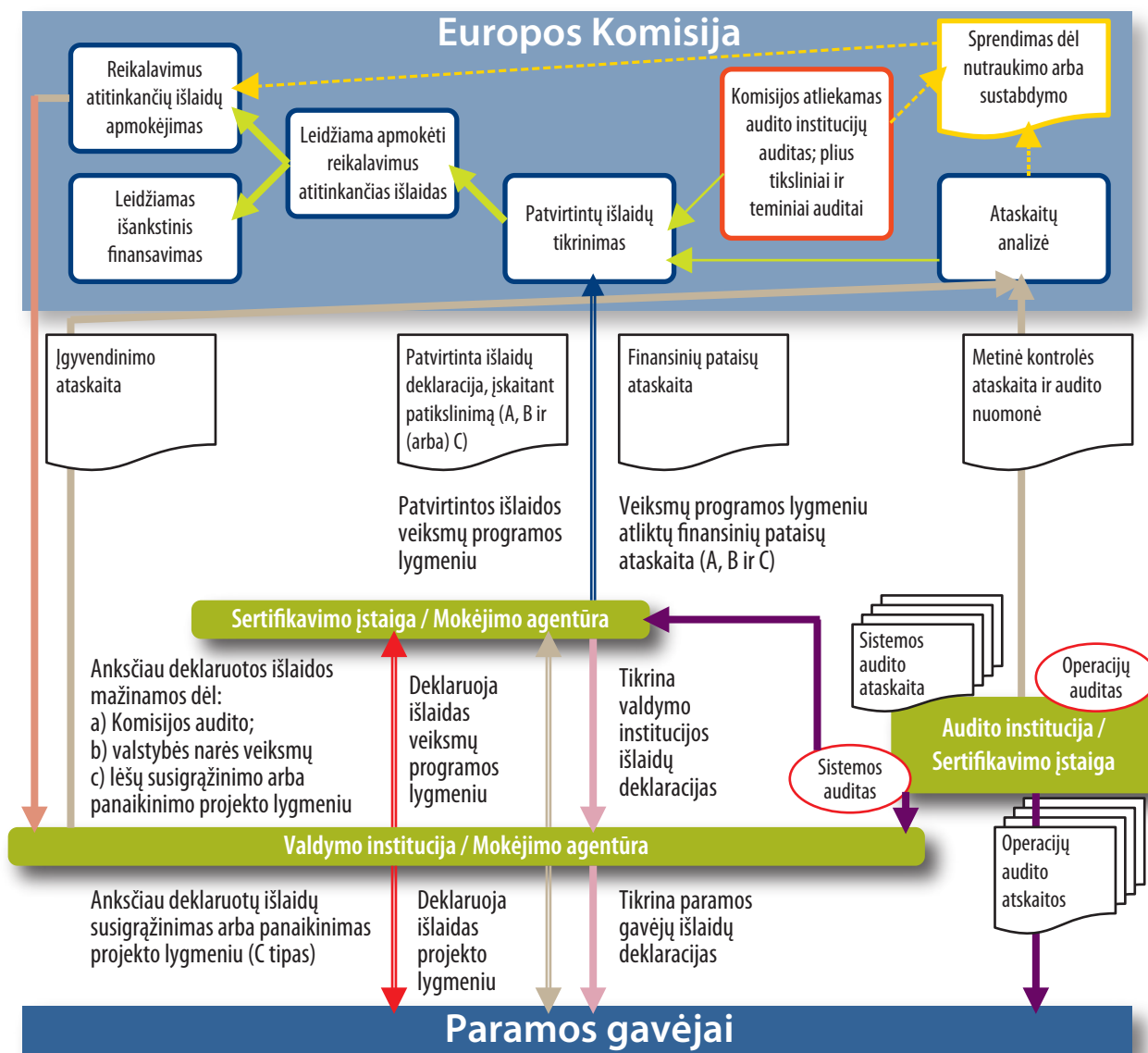
Audito imtyje nustatytų klaidų dažnis žemės ūkio srityje 2009–2013 m.

Valstybė narė	Visas patikrintų operacijų skaičius	Vienos ar daugiau klaidų paveiktų operacijų skaičius	Operacijų skaičius, kurias paveikė:				
			Kiti atitikties trūkumai ir kiekybiškai neįvertinamos klaidos	Kiekybiškai įvertinamos klaidos	Kiekybiškai įvertinamos klaidos 0%–20%	Kiekybiškai įvertinamos klaidos 20%–80%	Kiekybiškai įvertinamos klaidos 80%–100%
Austrija	41	18	0	18	16	2	0
Belgija	14	4	1	3	2	1	0
Bulgarija	25	10	5	5	3	0	2
Kipras	1	1	1	0	0	0	0
Čekija	56	25	8	17	16	0	1
Vokietija	181	51	10	41	33	4	4
Danija	22	15	0	15	14	1	0
Estija	7	3	1	2	2	0	0
Ispanija	145	64	27	37	26	7	4
Suomija	33	24	10	14	13	1	0
Prancūzija	200	114	17	97	91	4	2
Graikija	85	37	16	21	17	1	3
Kroatija	0	0	0	0	0	0	0
Vengrija	32	13	4	9	8	1	0
Airija	26	14	0	14	13	1	0
Italija	138	53	20	33	24	6	3
Lietuva	16	8	5	3	2	1	0
Liuksemburgas	10	7	0	7	7	0	0
Latvija	24	7	4	3	1	1	1
Malta	5	4	3	1	0	0	1
Nyderlandai	20	13	1	12	7	4	1
Lenkija	132	59	32	27	20	4	3
Portugalija	65	32	9	23	15	1	7
Rumunija	78	43	24	19	11	1	7
Švedija	16	11	3	8	6	2	0
Slovėnija	10	3	2	1	1	0	0
Slovakija	15	10	1	9	8	0	1
Jungtinė Karalystė	114	56	8	48	44	3	1
Iš viso	1 511	699	212	487	400	46	41

Audito imtyje nustatytų klaidų dažnis sanglaudos srityje 2009–2013 m.

Valstybė narė	Visas patikrintų operacijų skaičius	Vienos ar daugiau klaidų paveiktų operacijų skaičius	Operacijų skaičius, kurias paveikė:				
			Kiti atitikties trūkumai ir kiekybiškai neįvertinamos klaidos	Kiekybiškai įvertinamos klaidos	Kiekybiškai įvertinamos klaidos 0 %–20 %	Kiekybiškai įvertinamos klaidos 20 %–80 %	Kiekybiškai įvertinamos klaidos 80 %–100 %
Austrija	15	9	5	4	1	0	3
Belgija	8	3	1	2	0	2	0
Bulgarija	19	8	6	2	2	0	0
Kipras	0	0	0	0	0	0	0
Čekija	59	32	16	16	8	4	4
Vokietija	101	56	28	28	24	3	1
Danija	8	1	0	1	1	0	0
Estija	37	11	4	7	5	2	0
Ispanija	197	112	60	52	24	11	17
Suomija	0	0	0	0	0	0	0
Prancūzija	97	52	26	26	17	6	3
Graikija	98	28	18	10	7	2	1
Kroatija	0	0	0	0	0	0	0
Vengrija	52	20	9	11	5	1	5
Airija	0	0	0	0	0	0	0
Italija	102	57	37	20	13	1	6
Lietuva	33	14	11	3	1	0	2
Liuksemburgas	15	12	9	3	3	0	0
Latvija	23	0	0	0	0	0	0
Malta	0	0	0	0	0	0	0
Nyderlandai	8	4	4	0	0	0	0
Lenkija	251	69	43	26	13	7	6
Portugalija	110	46	25	21	16	5	0
Rumunija	33	19	12	7	5	0	2
Švedija	18	4	1	3	2	1	0
Slovėnija	23	5	2	3	2	1	0
Slovakija	52	29	26	3	2	0	1
Jungtinė Karalystė	50	30	16	14	10	4	0
Iš viso	1 409	621	359	262	161	50	51

Komisijos vykdoma priežiūra. Žemės ūkio ir sanglaudos sritys 2007–2013 m.

Nutraukimas

Nutraukimo atveju Komisija valstybėms narėms nieko nemoka, kol negauna tenkinančios atnaujintos informacijos, pateiktos pataisytoje arba patikslintoje anksčiau prašytų sumų deklaracijoje (arba papildomos informacijos) (A) arba (B) turimoje deklaracijoje.

Komisijos atliekamas auditas

Komisijai atlikus patikrinimus gali būti patikslintos (A) anksčiau patvirtintos ir leistos išmokos. Jeigu valstybės narės institucijos nesutinka, Komisija gali parengti vykdomąjį raštą sumoms išieškoti (grynoji pataisa). Tam tikrais atvejais (nedažnai, paprastai užbaigiant projektą) Komisijos tikrinimas gali turėti poveikį (B) dar neapmokėtoms deklaracijoms.

Valstybių narių audito institucijos***Sanglauda***

Valstybių narių audito institucijos tikrina valdymo institucijų ir sertifikavimo įstaigų sistemą ir operacijas paramos gavėjų lygmeniu. Jų ataskaitos, išskyrus operacijų ataskaitas, siunčiamas tik Komisijai, siunčiamos valdymo institucijai, sertifikavimo įstaigai ir Komisijai. Komisija gauna bendrą ataskaitų rinkinį, į kurį įtraukta dar viena esminė tikrinimo dalis – metinė kontrolės ataskaita ir audito nuomonė. Remiantis pavienėmis sistemų ir (arba) operacijų ataskaitomis, bendra metine kontrolės ataskaita, teikiama valstybių narių institucijų (B) ir Komisijos (A), galima imtis veiksmų. Valdymo institucija gali nuspręsti projekto lygmeniu (C) susigrąžinti arba panaikinti lėšas.

Žemės ūkis

Sertifikavimo įstaiga patikrina ataskaitų patikimumą ir mokėjimo agentūros valdymo pareiškimą. Ataskaitos siunčiamos Komisijai. Sertifikavimo įstaiga netikrina operacijų paramos gavėjų lygmeniu.

Santrumpos

AGRI: Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinis direktoratas

BŽŪP: bendra žemės ūkio politika

SF: Sanglaudos fondas

Komisija: Europos Komisija

Audito Rūmai: Europos Audito Rūmai

GD: generalinis direktoratas

EŽŪFKP: Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai

EŽŪGF: Europos žemės ūkio garantijų fondas

EŽF: Europos žuvininkystės fondas

EMPL: Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties generalinis direktoratas

ERPF: Europos regioninės plėtros fondai

ESF: Europos socialinis fondas

ES: Europos Sąjunga

BNP: bendrosios nacionalinės pajamos

BVP: bendrasis vidaus produktas

IAKS: Integruota administravimo ir kontrolės sistema

ŽSIS: Žemės sklypų identifikavimo sistemos

DFP: daugiametė finansinė programa

n: tiksliai neįvardyti ataskaitiniai metai

REGIO: Regioninės ir miestų politikos generalinis direktoratas

Išnašos

- 1 Europos žemės ūkio garantijų fondas (EŽŪGF), Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪFKP) ir Europos žuvininkystės fondas (EŽF). Kartu šie fondai sudaro 98,8 % 2 išlaidų kategorijos „Gamtos išteklių išsaugojimas ir valdymas“ įsipareigojimų ir 98,6 % mokėjimų, o likusios išlaidos valdomos taikant kitus valdymo būdus.
- 2 Europos regioninės plėtros fondas (ERPF), Europos socialinis fondas (ESF) ir Sanglaudos fondas (SF). Kartu šie fondai sudaro 99,7 % 1b išlaidų kategorijos „Sanglauda augimui ir užimtumui skatinti“ įsipareigojimų ir 99,8 % mokėjimų, o likusios išlaidos valdomos taikant kitus valdymo būdus.
- 3 Šis skaičius apima 6 mlrd. EUR vertės lankstumo priemones, kurioms leidžiama viršyti nustatytą viršutinę ribą.
- 4 Įsipareigojimai ir mokėjimai 2004 m. palyginamosiomis kainomis, kaip nustatyta tarpinstituciniame susitarime, sudarė atitinkamai 865 ir 821 mlrd. EUR. Vėliau buvo atliekamas jų techninis patikslinimas (2 % per metus), kad kainos būtų dabartinės, taip pat su tarptautiniu termobrandaoliniu eksperimentiniu reaktoriumi (ITER) ir Kroatijos įstojimu susiję patikslinimai. Įsipareigojimų ir mokėjimų padidėjimas atitinkamai 110 ir 105 mlrd. EUR daugiausia atsirado dėl metinio techninio patikslinimo kaupiamojo poveikio.
- 5 Tarybos reglamento (EB) Nr. 1083/2006 II priedo 7 punktas.
- 6 Žr. Europos Komisijos 2014 m. gegužės 5 d. pranešimo spaudai IP/14/513 1 puslapį ir 1994–2015 m. pagrindinių ekonominių rodiklių dalį „a) realusis bendrasis vidaus produktas (% pasikeitimas)“ čia: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-513_lt.htm; ir Europos Centrinio Banko 2014 m. spalio mėn. mėnesinio biuletenio 5 ir 6 psl. čia: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/mobu/mb201410en.pdf>.
- 7 Dėl DFP ir nustatant faktinius įsipareigojimus numatyto mažesnio infliacijos lygio faktinės mokėtinos sumos yra mažesnės negu pradžioje buvo numatytos. Dėl mažesnio augimo lėtėja arba stabdomas projektų įgyvendinimas ir vėluoja arba sustabdomi mokėjimai.
- 8 Žr. 2013 m. metinės ataskaitos 1.1 punktą.
- 9 Europos Parlamentas, Vidaus politikos generalinis direktoratas, Biudžeto reikalų A departamentas. „ES ir nacionalinis biudžetas. Faktai, skaičiai ir poveikis“ (angl. *EU budget and national budget: facts, figures and impact*), 2014 m. kovo mėn.
- 10 http://ec.europa.eu/budget/mycountry/HU/index_en.cfm. Remiantis Europos Parlamento tyrimu (žr. 9 išnašą), Vengrijai tenkanti lygiavertė ES išlaidų procentinė dalis yra apie 19 %
- 11 Steffen Osterloh, „Fiskaliniai ES sanglaudos politikos padariniai po 2013 m.“ (angl. *The Fiscal Consequences of EU Cohesion Policy after 2013*), 2009 m., *Instituto de Estudios Fiscales*.
- 12 Tarybos reglamento (EB) Nr. 1290/2005 dėl bendrosios žemės ūkio politikos finansavimo 29 straipsnis.
- 13 Reglamento (EB) Nr. 1083/2006, nustatančio bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo, 93 straipsnis: „Valstybėms narėms, kurių BVP 2001–2003 metais nesiekė 85 % 25 ES valstybių narių vidurkio tuo pačiu laikotarpiu, kaip išvardyta II priede, 1 dalyje nurodytas terminas yra trečių metų gruodžio 31 d., skaičiuojant nuo metinio biudžetinio įsipareigojimo, padaryto nuo 2007 m. iki 2010 m., pagal jų veiksmų programas, metų.“
- 14 Reglamente (ES) Nr. 539/2010 nustatyta, kad 2007 m. įsipareigojimams automatinio panaikinimo taisyklė netaikoma nuo 2009 m. (n+2) pabaigos ir 2010 m. (n+3) pabaigos, o 1/6 visos 2007 m. įsipareigojimų sumos pridedama apskaičiuojant kiekvienų 2008–2013 m. laikotarpio metų automatiškai panaikinamus įsipareigojimus.
- 15 Reglamentai (ES) Nr. 1311/2011 dėl ERPF, ESF ir SF ir 1312/2011 dėl EŽŪFKP.

- 16 Reglamentas (ES) Nr. 1297/2013.
- 17 2012 m. kaupiamąją siektiną reikšmę sudarė su 2008, 2009 ir 2010 m. susiję įsipareigojimai plius 3/6 2007 m. įsipareigojimų tais atvejais, kai taikyta (n+2) taisyklė, ir su 2008 ir 2009 m. susiję įsipareigojimai plius 2/6 2007 m. įsipareigojimų tais atvejais, kai taikyta (n+3) taisyklė.
- 18 Remiantis 2014 m. gegužės mėn. Komisijos 2013 m. struktūrinių ir sanglaudos fondų biudžeto įvykdymo analizės ataskaita.
- 19 Sanglaudos srities finansų inžinerijos priemonės yra nustatytos Reglamento (EB) Nr. 1083/2006 44 straipsnyje. Įgyvendinant veiksmų programą, struktūriniai fondai gali finansuoti šias sritis:
- įmonėms, pirmiausia mažosioms ir vidutinėms, skirtas finansų inžinerijos priemonės, pavyzdžiui, rizikos kapitalo fondus, garantijų fondus ir paskolų fondus,
  - miestų plėtros fondus, t. y. fondus, investuojančius į viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę ir kitus projektus, įtrauktus į tvarios miestų plėtros integruotą planą, ir
  - fondus arba kitokias paskatų schemas, pagal kurias teikiamos paskolos, garantijos gražintinoms investicijoms, arba lygiavertės priemonės energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiosios energijos naudojimo pastatuose, įskaitant jau esamą būstą, srityse.
- 2013 m. gruodžio 31 d. duomenimis, sanglaudos srityje buvo daugiau kaip 900 finansų inžinerijos priemonių.
- Teisinės nuostatos dėl su EŽŪFKP susijusių finansų inžinerijos priemonių yra išdėstytos Reglamento (EB) Nr. 1698/2005 71 straipsnio 5 dalyje ir reglamento (EB) Nr. 1974/2006 50–52 straipsniuose. Tai yra:
- rizikos (kapitalo) fondai,
  - garantijų fondai ir
  - kredito (paskolų) fondai.
- 2013 m. gruodžio 31 d. duomenimis, žemės ūkio srityje buvo mažiau nei 20 finansų inžinerijos priemonių.
- 20 Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD 2013 m. metinės veiklos ataskaitos 10 priedo 157 puslapis.
- 21 Taip pat žr. 2 punktą.
- 22 Žr. 2013 m. metinės veiklos ataskaitos 1.1 priedo 9 puslapį: „Klaidų operacijose atsiranda dėl įvairių priežasčių ir jos būna įvairių formų, priklausomai nuo pažeidimo pobūdžio ir nuo to, kokia konkreči taisyklė ar sutartinis įsipareigojimas buvo pažeisti. Pavienės operacijos gali būti visos ar iš dalies paveiktos klaidų. Klaidos, nustatytos ir ištaisytos prieš Audito Rūmų patikras ir nepriklausomai nuo jų, neįtraukiamos skaičiuojant ir nustatant klaidų dažnį, nes jos rodo, kad priežiūros ir kontrolės sistemos yra veiksmingos. Audito Rūmai nustato, ar pavienės klaidos yra kiekybiškai įvertinamos, ar ne, pagal tai, ar įmanoma įvertinti, kokią į auditą įtrauktos sumos dalį paveikė klaida.“
Daugiau pavyzdžių aptarta tolesniuose punktuose.
- 23 Direktyva 2014/24/ES (kuria pakeičiama Direktyva 2004/18/EB), Direktyva 2014/25/ES (kuria pakeičiama Direktyva 2004/17/EB) ir nauja direktyva dėl koncesijos sutarčių: Direktyva 2014/23/ES.
- 24 Žr. http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-20_en.htm?locale=en.

- 25 Savo Nuomonėje Nr. 4/2011 dėl Komisijos Žaliosios knygos dėl viešųjų pirkimų politikos modernizavimo Audito Rūmai teigė:
„Audito Rūmų viešųjų pirkimų audito patirtis rodo, kad pasikartojančios neatitikties problemos yra susijusios su nepakankamu esamų taisyklių laikymusi. Todėl dar yra daug galimybių atlikti patobulinimus įgyvendinimo lygmeniu.“ ir kad
„Audito Rūmai mano, kad būtų galima atlikti kai kuriuos patobulinimus, siekiant sumažinti administracinę naštą perkančiosioms organizacijoms ir įmonėms. Tačiau tai neturėtų būti daroma vienodų galimybių pagrindinių principų, teisingos konkurencijos ir efektyvaus viešųjų lėšų panaudojimo sąskaita. Dėl kai kurių spragų, neaiškių ir dviprasmiškų sričių galiojančiame teisiniame pagrinde atsiranda visų operacijų teisinio saugumo ir procedūrų vientisumo rizika. Todėl gali prireikti aiškesnių taisyklių.“
http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/OP11_04/OP11_04_EN.PDF
- 26 Taip pat žr. išsamų paaiškinimą Specialiosios ataskaitos Nr. 16/2013 11 punkte ir 2 langelyje.
- 27 2009–2013 m. daugiau negu 2 % išmokų gavusių valstybių narių imties dydis labiau atitinka išmokas negu mažiau negu 2 % išmokų gavusių valstybių narių. Taip yra dėl to, kad imtys grupuojamos Komisijos atliktų išmokų lygmeniu (taip pat žr. Finansinio ir atitikties audito vadovo 1 dalies 2.3.8 skyrių; http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/FCAM_2012/FCAM_2012_EN.PDF).
- 28 Šios operacijos sudaro 81 % viso 2009–2013 m. Audito Rūmų patikrintų operacijų skaičiaus.
- 29 2009 m. metinės ataskaitos 1.18–1.35 punktai, 2012 m. metinės ataskaitos 1.32–1.50 punktai.
- 30 Lėšos dažniausiai susigrąžinamos žemės ūkio srityje.
- 31 2009 m. metinės ataskaitos 1.32–1.50 punktai, 2012 m. metinės ataskaitos 1.19–1.35 punktai ir 2013 m. metinės ataskaitos 1.13–1.15 punktai.
- 32 Tokio tipo pajamos vadinamos asiguotosiomis pajamomis, kaip apibrėžta Reglamento (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių 21 straipsnio 3 dalies c punkte: „įplaukos iš grąžinamų neteisingai išmokėtų sumų pagal 80 straipsnį“.
- 33 Apie žemės ūkį žr. Audito Rūmų specialiosios ataskaitos Nr. 7/2010 „Sąskaitų patvirtinimo procedūros auditas“ 68–73 punktus ir 3 diagramą, apie sanglaudos politiką žr. Audito Rūmų specialiąją ataskaitą Nr. 3/2012 „Struktūriniai fondai: Ar Komisija sėkmingai pašalino nustatytus valstybių narių valdymo ir kontrolės sistemų trūkumus?“.
- 34 Europos Sąjungos biudžeto apsauga iki 2013 m. pabaigos. 2014 9 29 COM(2014) 618 *final*.
- 35 2014 9 29 Komunikatas „Europos Sąjungos biudžeto apsauga iki 2013 m. pabaigos“, COM(2014) 618 *final*.
- 36 2013 m. metinės ataskaitos 1.19 punktas.
- 37 2013 m. metinės ataskaitos 3.8, 4.8, 5.32 ir 6.24 punktai.
- 38 Su rizika susijusių sumą Komisija apibrėžia kaip vertę tos dalies sandorių, kurie laikomi ne visiškai atitinkančiais reguliavimo ir sutartinius reikalavimus po to, kai pritaikytos visos reikalavimų laikymosi rizikai sumažinti skirtos kontrolės priemonės (taisomieji veiksmai). Šaltinis. Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai ir Audito Rūmams „Komisijos 2013 m. rezultatų valdymo srityje apibendrinamoji ataskaita“ priedai. Taip pat žr. http://ec.europa.eu/atwork/pdf/synthesis_report_2013_annex_en.pdf
- 39 2011 m. metinėje ataskaitoje apie tai rašoma 4.33–4.44 punktuose, 2012 m. metinėje ataskaitoje – 4.26–4.39 punktuose, 2013 m. metinėje ataskaitoje – 4.22–4.30 punktuose.
- 40 2009 m. metinės ataskaitos 3.67 punktas, 2010 m. metinės ataskaitos 3.54 punktas ir 2011 m. metinės ataskaitos 3.41 punktas.

- 41 Kai kaimo plėtros priemonės yra taikomos pagal plotą, tokie pagrindiniai dalykai, kaip žemės atitiktis reikalavimams, tikrinami per IAKS. Kitiems tinkamumo reikalavimams taikomos specialiai parengtos kontrolės priemonės.
- 42 Taikant Audito Rūmų metodiką, sistemos klasifikuojamos taip: veiksmingos ir gali sumažinti operacijų klaidų lygį, iš dalies veiksmingos (kai yra tam tikrų trūkumų, darančių poveikį veiklos veiksmingumui) arba neveiksmingos (kai trūkumų daug ir dėl to veikla yra visiškai neveiksminga).
- 43 Žr. Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD 2013 m. metinės veiklos ataskaitos 119 (rinkos rėmimo priemonių, kurioms netaikoma IAKS, likutinių klaidų lygis yra 7,44 proc.) ir 133 (tiesioginių išmokų (IAKS) likutinių klaidų lygis yra 2,33 proc.) puslapius.
- 44 Specialiosios ataskaitos Nr. 16/2013 „Dėl „vieno bendro audito“ ir Komisijos sanglaudos politikoje naudojamo nacionalinių audito institucijų darbo“ 83 punktas.
- 45 5.46–5.50 ir 5.55–5.58 punktai.
- 46 Specialiosios ataskaitos Nr. 16/2013 35–40 punktai.
- 47 Vidaus audito tarnybos ataskaitos IAS.B2-2014-REGIO-003 „Galutinė ataskaita dėl Regioninės ir miestų politikos GD atliekamo likutinių klaidų lygio 2013 ataskaitiniais metais skaičiavimo ir taikomos pagrindinės metodikos ribotos apžvalgos“ (angl. *Final Report on the Limited Review of the Calculation and the Underlying Methodology of DG REGIO's Residual Error Rates for the 2013 Reporting Year*) 3 psl.
- 48 Reglamente (EB) Nr. 73/2009 nustatyta vienkartinės išmokos už plotus schema turėjo būti baigta taikyti 2013 m. gruodžio 31 d. Įgyvendinant BŽŪP reformą šią schemą taikančioms valstybėms narėms leista ją toliau taikyti pereinamąjį laikotarpį iki 2020 m. pabaigos.
- 49 Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013.
- 50 Nuomonė 7/2011 dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondui, kurių veiklos gairės pateiktos Bendroje strateginėje programoje, bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui ir Sanglaudos fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1083/2006, pasiūlymo (OL C 47, 2012 2 17, p. 1).
- 51 Bendrų veiksmų planai – tai projektas arba grupė projektų, sudarančių veiksmų programos dalį, kai ES lėšos yra tiesiogiai susietos su konkrečiais tikslais ir išdirbiais, suderintais riboženkliais ir rezultatų rodikliais.
- 52 Valdymo institucija, sertifikavimo įstaiga, audito institucija.
- 53 Reglamento (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių 59 straipsnio 5 dalies b punktas.
- 54 „Toje nuomonėje nustatoma, ar sąskaitose teisingai ir sąžiningai atskleidžiama, ar išlaidos, kurias gražinti prašoma Komisijos, yra teisėtos ir tvarkingos ir ar įdiegtos kontrolės sistemos veikia tinkamai. Nuomonėje taip pat nurodoma, ar atlikus auditą kilo abejonių dėl pirmos pastraipos a punkte nurodytame valdymo pareiškime pateiktų tvirtinimų.“ Reglamento (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių 59 straipsnio 5 dalies b punktas.
- 55 Ataskaitos ir audito pažymėjimas turi būti pateikti n metų vasario mėn. Komisija valstybėms narėms tam gali suteikti dar vieną papildomą mėnesį. Panašus tvarkaraštis nustatytas ir žemės ūkio srityje, tačiau žemės ūkio srityje mokėjimo agentūros sąskaitas uždaro (n-1) metų spalio 15 d. Sanglaudos srityje finansiniai metai baigiasi (n-1) metų birželio 30 d.

KAIP ĮSIGYTI EUROPOS SĄJUNGOS LEIDINIŲ

Nemokamų leidinių galite įsigyti:

- vieną egzempliorių:
svetainėje *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>);
- daugiau negu vieną egzempliorių / plakatą / žemėlapi:
Europos Sąjungos atstovybėse (http://ec.europa.eu/represent_lt.htm),
ES nepriklausančių šalių delegacijose (http://eeas.europa.eu/delegations/index_lt.htm),
susisiekę su tarnyba *Europe Direct* (http://europa.eu/europedirect/index_lt.htm)
arba paskambinę numeriu 00 800 6 7 8 9 10 11 (nemokamai visoje ES (*)).

(*) Informacija teikiama nemokamai, daugelis skambučių taip pat nemokami (nors kai kurie ryšio paslaugų teikėjai gali imti mokesť, taip pat gali reikėti mokėti, jeigu skambinsite taksofonu arba viešbučio telefonu).

Parduodamų leidinių galite įsigyti:

- svetainėje *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>).

Prenumeruoti leidinius galite:

- susisiekę su Europos Sąjungos leidinių biuro platintojais
(http://publications.europa.eu/others/agents/index_lt.htm).

